

HECHOS

Jilli Jesu Jibogominaa Omoonihicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

¹ Agaijibo Teofilo, iticoni acaatinuhaamefa caatinuhi Jesu jiinjehallivi iicaunohachuta omoonuboro jibeguehicaunoco. ² Miironiquejefa ufuucujino imega, iminisuminaaco ocoovauboro Igajafañodi diitoco imino jibeguehicaubo. ³ Jaabo Jesu iguijeveunobuunati diitovi siino jafevehicaubo cuarentadi fucuva ticovovi diitoco imino igajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jibeguehicauhi Moocaani aivojiti.

⁴ Jerusaleti mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo eneehininoco amihaiico jibeguehinibadi. ⁵ Miyaano naha Jua nifaihuri nitihicauhi. Jaanoti amihai goovajino Moocaani Gajari miniticafoto, nooboro.

⁶ Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dillu-umo: Mohaivojibo, zjaanegui jisumi Israel aivojico siino dojicuviro gasesuji? noomoro.

⁷ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collihi mag-aajajirahi tsumico idiboro Moocaani tufucuco omoonijiibo gaajahi? ⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amihaihallivi iniitoodi mityaco magaayiciji. Jaadi uuti mijibegueji Jerusalevi mihicabadiro Judea jiinjeveri, Samariavi, paryi jiinjeyinibaacidi icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Lc 24.49-53)

⁹ Jilli nooboro diito ifinicinaaca caamovi fu-
ucuubo aimuufafeenedi niquejefaño. Jaaboco
atyimecuutimo. ¹⁰ Jaanegui imino ifiniciumo
atyimeuhi miimisiici gaifiimisi sesechehunofa
jiciniumisico. ¹¹ Jaamisi diitoco nuuhi: Galilea
gaifiimi, ¿collihi niquejeque mihifinichihi? Diiboro
jaani Jesu jino niquejefa mihifinicinaaca ofoobo
siino saaji jiinjehalliti jino ofoobadiro, noomisiro.

Judabuunavi Matiaco Boobaniimo.

¹² Jaanegui dojicuviro Jerusalejaa uumiumo
Olivohono iicagajiti fiitino jaguisifucuvi judiomi
ifgonicinohachuta. ¹³ Jaamo ijibogominaa
dojicuviro tuucuumivi agaseudi fuumo caamovi
iicamecufaño iicahicauhigo. Jaamofeeneri
icaumo Pedro, Jacobo, Jua, Andre, Felipe,
Tomas, Bartolome, Mateo, Jacobo Alfeo achi,
Simon cananistamioobo, Juda Jacobo nahabo
icamo. ¹⁴ Jaamo diito famooro igaivehicauhi
Moocaanima ihiimaaqui Jesu nahabomi, seeji
Maria, bu sihidi saatoho gaigoomi icamo.

¹⁵ Jaasumi Pedro diito ciento veintedimofeeneti
ujulleeveuboro nuuhi:

¹⁶ Tañahabomi, Moocaani Gaija
Caatinihaamefañodi unuucuuno miyaavucuuhi
Davidfeenedi Judaditi ihiimaauno: Jesuco
miyaminaa usefañoo aacijiibo, unuuno. ¹⁷ Jaabo
Juda mihaiobou jino dudicamaajefa iicauruubo.
¹⁸ Jaaboco iimitihallivi ajaaduuruuno nihibamiri
jiinjjeque naajeumo. Jaaruubo Juda ufuuboro

☆ 1:16 Mt 22.3-10

iinoro caamoti iinigaijaagoti acutuubo. Jaaneri paryi iiba isi aifuuhi. ¹⁹ Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhi toono Juda nihibamiri anaajeumañoco Alcedamati momooniumo tiijohojicici eneejirunoco. ²⁰ Jaamaño Salmohaamefaño jilli noono: Jaafa iija sicaijarucu mihaiñooba toojafa iicacuuti qui. Jaabadiro simañovi noono: Sifirucu idudicamaajeque gaayiciji, noonoro. ²¹ Jaabadiro mofeeneri icamo saatoho gaifiimi Mohaivojibo Jesu mihaima iicausumi, ²² Jua diiboco initunoti niquejefa ufuunohachuta iicaumoti. Jaanegui cajaanihacho saafi diitoti mihaijaa iminifetequi Mohaivojibo ubuheeteunoco ijibeguequi, nooboro.

²³ Jaanegui miimisiiciti diitoti coovaumo Jose Barsaba Justo onoo, Matia icamisico. ²⁴ Jaamoro diitihallivi Moocaanima iimaumo, jilli noomoro: Moocaani ijoho famoojeebico agaajaabo. Mihaico gaajasu, ¿naa diitisiti cajaanico duchi ²⁵ Judabuunavi iicaqui? Jaabo Juda imitinoco omoonubo inaagonovi fuuhi, noomoro.

²⁶ Jaamoro suerteque agañiuno Matiavi ifutuuhi. Jaabo tsumiro diito fahuseeci motihaiti saafi iicaumofa minifutuuhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.

(Jn 7.37-39)

¹ Jaanobuunati Pentecostefucu agaseusumi famooro samañoviro igaiciniuhi. ² Jaanaa sefano guibuhubabadi niquejefañoti guubuvusuuno ifajafañovi diito iciniuhigo. ³ Jaasumiro

famoovahalliví niituuno ciijigaiguihunobadi jeevano. ⁴ Jaamo Moocaani Gaijari paryí gahafuuhi. Jaamoro sijijeri iimaumo Moocaani Gaija ihiimaasubadi.

⁵ Jaasumi Jerusalevi icaumo judio gaifimi. Jaamo judio iijico imino imiyaaveguehicaumo fahigova jiiijeti agaseumo ⁶ toonoco uguubuumoro sihidí miyamínaa igaivuuhi. Jaamo sihidíro eetyeuhi faaboho iijineri ihiimaunoco saafi sifi iijiri, bu saafi sifi iijiri icano ihiimaunoco uguubuumoro. ⁷ Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo: ⁸ ¿Milli jaamo galileamínaa iicarumo moojineri iimaamoco muguubuuhí muucuumi iijiri ihiimaanoco? ⁹ Jimañovi icamo Partia miyamínaa, Media jiiiníjeo miyamínaa, Elam jiiiníjeo miyamínaa, Mesopotamia jiiiníjemínaa, judeamínaa, capadociamínaa, Ponto jiiiníjemínaa, Asia jiiiníjemínaa, ¹⁰ frigiamínaa, panfiliamínaa, Egipto jiiiníjemínaa, Africa cuumino Cirene janaanici iicacuumijemínaa, bu tollíro romamínaa icahi, saatoho judiomí, jaanoti saatoho judiomí jiiibogoco agaayicicuumo. ¹¹ Tollíro bu icamo Creta miyamínaa, Arabia miyamínaa icano. Jaarumo paryí faajivari iimaanoco muguubuuhí Moocaani mityati ihiimaanoco, noomoro.

¹² Famooro jaaneri ajabafituumoro sihidí esamaaimoro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jino iicano? noomoro.

¹³ Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jilli guiricavomo, noomoro.

Pedro Ihiimauno.

14 Jaanegui Pedro paryi fahuseeci motihaiti saafi icamoma ujulleveeboro sefano nuuhi: Judea miyaminaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro.

15 Jito miyaminaa guiriicavotimo amihai monoobadi mihaiñooba fucuro guiriicavotatiji.

16 Jino Moocaani iimaaminaafi Joel, jilli unuucuuno:

17 Moocaani neehi: Niinosumi paryi miyaminaahallivi Tagajaco niitusuji. Moseeme ufucu jilli iicajinoco jibegueji. Sicafe atyimeji Moocaani Gaija ifusunoco. Quillahuto tigaji. 18 Tagajaco niitusuji

tusumi tajeecivominaahallivi ufucu iicajinoco jibeguequi. 19 Caamo

niquejefañõ ifusuji jabafiranoco, baavi jiinjehallivi ifusuji toono jibogoco, tijoho, cijigai, aimuufaiguiihu icano. 20 Cujeo

nihiba civeteji, fucuo nihiba tijohobadi minifeteji, Moocaani fucu inihicufucu imegavi. 21 Jaasumi paryi Moocaanico

idillumo taajaji.

22 Muguubu jino onoonoco amihai Israel gaifimi: Moocaani Jesu Nazareooboco miyaaboti ifusuhinicuhi amihai imefeenevi jabafirano mityanoco eetavonofenedi amihaiico ifusucuunoco magaajacubadi.

23 Jaarunofañõ diiboco magaayicumoro mahaciuhi Moocaani sicijetiro unuucuubadi masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro imoho bujevi metetecususuhi iimitino gaifimi useri.

24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivoti ataajasuubo. Jaamañõ diiboco guijeve

gaayiciutihi. ²⁵ Miro aivojibo David Jesuti iimaaubo nuuhi:

Aivojiboco uujoho fahijivaro atyimehicauhi tahimefeene icaaboco. Jaabo tamiyahuse-naagonovi icahi jineje uco maryibasutino iicaqui. ²⁶ Jaaneri uco tajeebi imo imo minifetehi. Taajiri imo imo iimaahi. Jaabadiro tafi sajeebi jaguisiji. ²⁷ Jaabo ijoho tajeebico iguijevehicamo iicahi deevesujitih. Dihimi jeecivominaafi agaijibo ifico tuucisusujitih. ²⁸ Uco diibeguehi fiivojaa asatyono jhaico. Jaaboro uco dihime ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.

²⁹ Fañi, jaanegui jino amhaico foovono neehi: Moheedebe David iguijeveubo chhoji jino mofeeneri icahi. ³⁰ Jaabo David Moocaani iimaaminaafiu. Jaabo gaajacuuh Moocaani diiboco miyanotiro ufucu saafi Cristo diiyaachi mihaiti dihaivojifaño acasivejiibo unuucuunoco. ³¹ Jaabo siicijetiro mahatyimecubadi gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamaño nuubo Cristoti: Tajeebico deevesujitih iguijevehicamo iicahigo tafico tuucisusujitih, nuubo. ³² Jaabo jaani Jesuco Moocaani guijevefañoti buheetesuuh. Jaanoco paryi mihai magaajahi. ³³ Jaaboco Moocaani agañiyiciuboro imiyanaagonovi ficuuh. Jaabo Caaniti Igaijaco gaayiciuhi Caani unuubadi. Jaaboti jino jisumi muguubuno, mahatyimene icano saahi. ³⁴ Jaabo David niquejefa eguejeutih. Jaaruubo jilli nuuhi: Moocaani Mohaivojibo Cristoco nuuhi:

Tamiyanaagonovi casivo, ³⁵ diminaaco ditihaguino ificuunohachuta, nooboro.

³⁶ Jaanoco paryi Israel cuumiminaa imino mag-aaja, jaani diibo Cristoco amihai metetecuuboco Moocaani Aivojiboti ificuunoco, nooboro.

³⁷ Jilli onoonoco uguubuumoro idaasuvuumo ijeebifaño. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu sajiibogominaaco icano: Fañi, ¿milli jaanegui mihicaji? noomoro.

³⁸ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani imefeenevi amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Aivojibo Jesucristo momofenedi minitisuquimaaje amihai imitico ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amihai Igaajaco aciji.

³⁹ Jaano jino iimaa amihaidi, ufucu icaji amihai seemedi icano, tolliro bu fahigova tehesino iicamedi, paryicino Aivojibo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.

⁴⁰ Jilli sihidi nooboro Pedro diitoco fajiniuhi: Mataaja jino miyaminaa iimitimofañoti, nooboro.

Jilli Moocaani Iija Fiivuuhi.

⁴¹ Jaamo diibo jibogoco imiyaavuguumo nitisuquimaaiuhi. Jaasumiro tresmildimo Cristojaagovi minifutuuhi. ⁴² Jaamoco minisuminaa ijiibogobadi imino icahicaumo. Jaamoro sahi igaivehicaumo Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Iticoni Jilli Icahicauhi.

⁴³ Jaaneri famooro jabafitehicauhi minisuminaa mityanehejeque omoonihicauneri.

⁴⁴ Jaamo famooro imiyaavuguudimo sahi icahicauhi. Jaamoro inehejeque ifocasihicauhi.

45 Inehejeque anaajemere inihibamico ucuujivaachudino saje ifocasihicaumo. 46 Fafucuvaaciviro templojafa igaivehicaumo. Jaadi iijanofaño panco iquisicumoro machuhicaumo, sabadiro imo imo ijeebino iicamoro. 47 Moocanico imehicaumo. Jaamoco miyaminaa gajihicauhi. Jaamojaagovi Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Igotiboco Iigusuno.

1 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamisi fuuhi templojajaago imohonohalliti nihiba icaaberi Moocaanima ihimaahicausumi. 2 Jaanaa ifiivuunotiro igotiboco asatyumoro fafucuvaaciviro temploja guhuga imegavi diiboco ficuhicaumo imomo ovosihuga iicahuga imegavi toojafaño ofoomoco nihibamico idilluqui. 3 Jaabo Pedromisi toojafaño ofoomisico aatyimeuboro diitisico nihibamico dilluubo. 4 Jaaboco diitisi emeeciudi Pedro diiboco nuuhi: Misicoro dihifinici, nooboro.

5 Jaanegui diibo diitisicoro imino ifiniciuhi: Fine uco nihibamico acijimisi, nooboro.

6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nihibamima chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa uuma iicanoco ico aciji Nazareoobo Jesucristo momofenedi gañivoobo, diigo, 7 nooboro diiboco Pedro imiyahuseti agaayiciuboro caamo gañiyiciuhi. Jaasumiro irubuino, itihaiño icano diiboco imituuhi. 8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleveuboro igucuubo. Jaaboro diitisiima toojafa fuubo casiniinamaaiboro Moocanico

imehicaubo. ⁹ Jaaboco famooro miyaminaa atyimeuhi igoooro Moocaanico iimehicauboco. ¹⁰ Jaaneri sihidi ajabafitomoro sihidi eetyehicaumo famooro diiboco agaajacuumaño ovosihuga imomo iicahuga imega acasivooboro nihibamico idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomaño.

¹¹ Jaabo Pedromisico jeevesutibo diitisinga feehicauhi. Jaaneri sihidi miyaminaa eheetyeumoro goovano sihidi gahafuumo Salomon Portalmaño. ¹² Jaanoco Pedro aatyimeuboro miyaminaaco nuuhi: Israel gaifimi, ¿collimi misico majabafihimi misiro jaanico momityari mubuheesumisiro mihigusu ivibadi mohiimihijiri mihica ivibadi? ¹³ Tolli icatino diiboro Moocaani, sicije moheedebe Abraham, Isaac, Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanici miyaaboti miniiyuubo amihai magaayicumoro amihai aivojitoco mahaciuboco. Jaaboco Pilato sinaayuujiirunaa amihai mihimugutihi. ¹⁴ Jaabo iimitima iicatibo Iimiiboco mijihheguemere iimitibocoro gaicaauminaafico misinaayusuumoro, ¹⁵ fiivoco aaciboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani guijevefañoti buheetesuhi. Jaanoco mihai imino magaajahi. ¹⁶ Jino igoooro Jesu momoco imiyaavegueneri buheetebe amihai mahatyimehicacuubo magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amihai mahatyimebadi.

¹⁷ Jaarunoco fañi, uujoho gaajacuuhi famooro amihai aivojitoma magaicaauhi

esicinitimo. ¹⁸ Moocaani jilli s̄icije paryi iimaaminaafañodi unuucuuno miyaavucuuhi Cristo idaasuno iicaujinoco. ¹⁹ Jaanegui am̄hai imitico mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovi masaa am̄hai imiti ibuuqui. Jaadi Aivoj̄ibo am̄haidi galluji buheefucuco ²⁰ Jesuco agalluunofenedi sahij̄itiro am̄haidi Cristo unuucuuboco. ²¹ Jaarunaa Jesucristo guenenene niquejefaño icajiibo Moocaani paryi fanoovaco iimibachunohachuta ihiimaaminaa s̄icije iicaumofenedi unuucuubadi. ²² M̄iro Moise nuuhi: Aivoj̄ibo Moocaani galluji ihiimaaminaafico uubadi iicaaboti am̄hai nahabomifañoti. Jaabo Moocaani agalluujiibo am̄haico paryi onoonoco muguubu. ²³ Jaaboco uguubutidimoco Israel cuumiti udugaacumoro paryi finisuji, nooboro.

²⁴ M̄iro famoro Moocaani iimaaminaa Samuel iicaunoti j̄isumivi iicamo paryi jilli iicajinoco j̄ibuguuhi. ²⁵ Am̄hai jaamo Moocaani iimaaminaa iyaachimihai mihicamo. Jaamaño mootadi Abrahamco Moocaani unuunofaño am̄hai mihicahi. M̄iro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abraham, paryi j̄iin̄jeminaa diiyaachimihafeenedi imino icaji, nooboro. ²⁶ M̄iro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro iticoni am̄haijaa galluubo am̄haico imino imooniqui. Jaamo am̄hai, am̄hai imitico mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromisico Civojaanimu.

1 Pedromisi jilli miyaminaaco jibeguehicaunaacaro saumo sacerdotemi temploja toomominaafi aivojiboma, saduceomimaino. 2 Jaamoro sihidi sifiratuumo Pedro, Jua icamisi miyaminaaco: Jesu ubuheeteunoti ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomisiro jibeguehicaunoti. 3 Jaamoro diitico agaayicumoro civojafa ficuumo sesevedi iinusiqui mihijicuuneguiha. 4 Jaamisico uguubuumoti sihidi saatoho miyaavuguuhi. Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifiimicoro ihoovo fine cinco mildimo ifutuuhi.

5 Jaano sifucu Jerusalevi igaivuumo judiomi aivojito, iquillahuto, caatiniminaa icamo. 6 Jaamoma bu tolliro icaubo Anas sacerdotemi aivojibo, tolliro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryi saatoho diibo yoto icano. 7 Jaamoro Pedromisico ucuuhuvaumoro ifeenevi ificumoro diitico dilluumo: ¿Mijoho iijiti, mijoho momofeenedi icano jilli amisi momoonihi? noomoro.

8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebifaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel cuumiminaa aivojito, quillahuto icamo 9 igotiboco fine mubuheehininoco misico midilluhi diibo ubuheehininoco magaajaqui. 10 Jaanoco amihai imefeenevi mijibegueji paryi Israel miyaminaa igajaqui. Miho jaani amihafeeneri ujulleecinibo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareobo momofeenedi amihai metetecuuboco Moocaani guijevefañoti ubuheetesuubofeenedi. 11 Jaabo diibo Jesu guisibaco amihai iijano eetavominaa mitihisumoro magañubo aivo iimimañovi

iminifutucuubo. ¹² Jaamaño sififeenedi taaja chahahi; niquejeguiinovi simomo miyaminaafeenevi chahahi tomomofeenedi mataajajimomo, noomisiro.

¹³ Jaamisi igototimisi Moocaaniti ihiimaaunoco uguubuumoro, bu aamenefaño icautirumisi sihidi agaajaunoco iicaneri aivojito eheetyeumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco. ¹⁴ Jaanomaryo #gotiboco ubuheesuubo diitisifeeneri julleecinuhi. Jaamaño milli nuutimo.

¹⁵ Jaamoro Pedromisico ifeeneti galluumo diitisi ofoonobuuna iinoro toonoti iimaacasiqui.

¹⁶ Jaamoro noocasihicaumo: ¿Milli jaamisico momooniji? Famooro Jerusale miyaminaa gaajacuhi sihidi ejeevano mityaco diitisi omooninoco. Jaanoco ¿milli bu mutuunamaaijirahi? ¹⁷ Jaarunofaño paryi miyaminaafaño tobogo ifetedino masi diitisico mih#baqui. Jisumitiro diibo Jesu momofañodi miyaminaaco mij#beguedino. Musuufenitihachiji amisico momooniji, noomoro, noocasiumo.

¹⁸ Jaamoro diitisico ocoovaumoro nuumo: Jisumitiro saato hobaco mij#bugucudino miyaminaaco diibo Jesu momofañodi, noomoro.

¹⁹ Jaarunaa Pedromisi diitoco iimusuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyaminaa ijico: Jii, monoomoro, Moocaani ijico magañino? ²⁰ ¿Milli bu j#bogatimisi mihicajirahi mahatyimeumisiro muguubuunoco? noomisiro.

²¹ Jaanogui aivojito diitisico sihidi ih#baumoro ticovono suufenuhi milliti bu diitisico moonijirumo paryi miyaminaa Moocaanico

imehicauhi diitisi omoonihicaunoti. ²² Jaabo diitisi ubuheesuubo ficabano icauhi miimisiici ticovovi.

Miyaavogominaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

²³ Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahaboniminaajaago. Jaamisiro diitoco jibuguumisi sacerdotemi aivojito, quillahuto icamo diitisiko unuunoco. ²⁴ Jaanoco uguubuumoro sabadiro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mohaivojibo, ijoho paryi niquejeque, jinijeque, muuaico icano fanoco ifiivusuubo. ²⁵ Ijoho Digaijafenedi mootadi dijeecivominaafi Davidfeenedi nuuhi:

¿Collihi cuumiminaa Moocaanijaa cajuruuvehi?
 ¿Jaamoro miyaminaa sicamañoooco esamaahi? ²⁶ Jiinijeminaa aivojito gañivehi, bu cuumiminaa aivojito sahi igaivehi Moocaanihallivi, bu Cristohallivi icano, nuubo David.

²⁷ Jaano miyaano. Miuro Herode, * Poncio Pilato icamisi jiicumivi igaivuuhi siicumijeotoma, israelmima icano iimiibo daachi Jesuco ijoho Moocaani ijeevadi ificuubohallivi. ²⁸ Jaamo tolli moonumo ijoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jilli icajiibo, nooboro unuucuubadi diiboco moonumo. ²⁹ Jaaneguiiha ijoho Moocaani idiicaabo, jino dijeecivominaaco omoonigonoco meeci. Jaaboro mihaico daamusu igototimo diijico miyaminaaco mijibeguequi, bu ³⁰ jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui,

* **4:27** Herode Antipa onoobo. Meeci Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

bu #ifusuco ajabafiranehejeque momooniqui iimiibo daachi Jesu momofeenedi, noomoro.

³¹ Jilli iimaamoro lliivimaacaro tomaño diito iigaiciniumaño sefano maryibauhi. Jaasumiro paryi famoojeebifañoro Moocaani Gaija gahafu- uhi. Jaamoro nucufeguetimo Moocaani jibogoco jibeguehicaumo.

Iticoni Jilli Cristota Icauhi.

³² Jaasumi sihidi Cristoco imiyaavuguumo jeebino sabadiro icahicauhi, bu sabadiro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohone- heje iino icaruno fameedirehicaui. ³³ Jaanaa minisuminaa sihidi Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco jibeguehicaui. Jaamo Moocaani imihuseri jinejeti cuujivaachutimo icahicauhi.

³⁴ Diitofeene siinoti ucuujivaachuboba chahahicauhi. Iijanoma ijiinijenema iicadimo anaajemere nihibamico isivamoro minisuminaaco acivahicauhi. ³⁵ Jaanoco ifocasihicaumo ucuujivaachudineheje.

³⁶ Jaanaaca bu Jose icaruuboco minisuminaa Bernabeti omomonubo jacusuminaafi eneejiruno Levitaminaafi Chipre onochugaivi ifiivuubo. ³⁷ Jaabo ijiinijeque anaajeuno nihibamico isivauboro minisuminaaco acivauhi.

5

Ananiamisi Imiti.

¹ Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinijeque anaajeumisiro ² samañoco #ciumisiro samañoonoco minisuminaajaago

satyuuhi fanooro iicahivibadi. Jaanoco mogai gaajauhi.

³ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collihi Satanas dijeebifaño jicafetehi Moocaani Gaijaco ibańisuqui? ¿Jaaboro diijiinijeque anaajene nihibamico samańoonoco diiciqui? ⁴ ¿Nacu diije jiinije icahinĩtihi? Bu jaajeque anaajecuuno, diino inihibami. ¿Collihi dijeebifaño deesamaaihi tolli omooninoco? Miyaminaaco bańisutíhi. Moocaanico bańisuhi, nooboro.

⁵ Unuunoco Anania uguubuuboro baavi aacutuuboro chuumuubo. Jaanoco paryi miyaminaa agaajaumoro sihidĩ iguiumo. ⁶ Jaaboco sicafe iminĩumoro satyuuhi icĩqui.

⁷ Jaanobuunati minooci, sano idiino nihiba oovobuunati mogai fuuhi aiji tolli iicaunoco gaajatigo. ⁸ Jaagoco Pedro nuuhi: Uco diibogo, ¿naa miya tonoodineri amiisi jiinijeque manaajehinĩhi? nooboro.

Jaanegui diigo: Jihi, tonoodineri, nuuhi.

⁹ Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collihi sabadiro mihi-camisiro Moocaani Gaijaco minisujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque icĩjeme. Jaamo tolliro ico cĩteji, nooboro.

¹⁰ Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sicafe faño agaseumo atyimeuhi diigo chuumucugoco. Jaagoco asatyumoro itaje cojivi cĩjeumo. ¹¹ Jaanoco Moocaani iijaminaa, bu sihidĩ miyaminaa icano agaajaumoro sihidĩ iguiumo.

Mityaco Omoonino.

12 Jaamo minisuminaafeenedi sihidi ejeevano ñifusu ajabafirano moonicafetehicauhi miyaminaafeenevi. Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal onoomañovi. 13 Jaarunaa saatohoba minisuminaavi fiitivehicautih. Jaarumo famoro miyaminaa diitoco gajihicauhi. 14 Jaamo sihidi miyaminaa Moocaanico miyaaveguehicauhi gaifimi, gaigoomi icano. 15 Jaamoro iguihuvamehejeque jñhaiñojininovi ficuhicaumo cigaiijenefañ, siucinítajefañ icano Pedro tomañodi afatyoobo ñi ihallidi afatyeneri ibuheequi. 16 Jaabadiro uufocoo cuuminooto Jerusaljaa saahicauhi iguihuvamehejeque, emeimivatomehejeque icano isivaumo. Jaamoco paryi buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemi Aivojito Jñhevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemi aivojñboma saduceomioto iicamo diitoco sihidi jñheveuhi.

18 Jaamoro minisuminaaco agaayiciumoro civojafañ ficuumo. 19 Jaarumoco Moocaani toomominaafi fucu iguhuganoco afaayuboro diitoco iinusuhi.

20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafañ mujullevetemere miyaminaaco mijñbogo Cristo fiivoco aacinoco, nooboro.

21 Jaanegui sesevede fucuro templojafañ ufu-umoro miyaminaaco jñbeguehicaumo.

Jaanohachuta sacerdotemi aivojñbo diiboma iicaumoma, igaiyñciumo fagominaaco, paryi Israel cuumiminaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jñbogominaaco cuuhuvaumo

civojafañoti isivaqui. ²² Jaanegui sisimīnaa ufuurumo sicaijaco emeeciyeumoro ijūbogoma saauhi. ²³ Civoja cuhufono fabaacinijaco memeecejihi imegari paryi itoomomīnaa icarahi icano. Jaadi mafaayicimoro fañoco memeecirumo miñhaiñobaco mahatyimetihī, noomoro.

²⁴ Jaanoco sacerdotemi aivojūbo, temploja toomomīnaa aivojūbo, paryicino sacerdotemi icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Miñhachuta fine jino jilli feeji? noomoro.

²⁵ Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amñhai civojafaño mificuhinimo Moocaani ii-jafaño icahi miyamīnaaco jūbogomo, nooboro.

²⁶ Jaanegui toomomīnaa aivojūbo isisimīnaama ufuuboro diitoco sivauhi, milli moonitūbo, miyamīnaaco iiguimoro diitohalliti guisiri diitoco ahaamiujiruneguiha. ²⁷ Jaamoco isivaumoro gasesuumo fagomīnaa imefeenevi.

Jaanoco sacerdotemi aivojūbo nuuhi: ²⁸ Amñhaico du aivo imino mafaguuhi tomomoti mijūbeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo magahafusucuuhi paryi Jerusale cuumico amñhai jūbegueri. Jaamoro mohallivi majavucarujirahi diibo Jesu tiñohoco agañūmoro agaicaaunoco, nooboro.

²⁹ Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Milli bu Moocaani iijico magañūmoro miyamīnaa iijico: Jii, meneejirahi? noomoro.

³⁰ Miñro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amñhai magaicaaumoro imohobujevi metetecuuboco. ³¹ Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovi ficuuhi

Aivojiboti Taajasuminaafiti Israel cuumiminaa diibofeenedi iimitico ijeevesuqui. Jaabo diito imitico ibuusuqui. ³² Jaano gaajaminaa miikai tolliro Moocaani Gaija gaajaminaafi. Jaaboco Moocaani acihi diiboco imiyaavogomoco.

³³ Unuunoco fagominaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidi diitojaa sifiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo. ³⁴ Jaarunaa diito aivojitofoene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onooMoise tajiba jibogominaa aivojibo paryi miyaminaa agaijhicaubo. Jaabo diitofeeneti ujulleveuboro iminisuminaaco diitofeeneti buhigovi galluubo jihachutagayi. ³⁵ Jaaboro ihaivojitoco nuubo: Israel gaifiimi, mehesicini jito gaifiimico momoonijinoco. ³⁶ Eneecau bu mehesafoto amikai, miiro safoono Teuda onooMoise agaaiivuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidi jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodimova. Jaarumo paryi finiuhi diiboco agaicaaunobuunati imiyaminaa paryi gavarinamaaiuhi. ³⁷ Jaanobuunati miyaminaa momonoco acaatinusumi bu gaaiivuubo Juda galileaobo. Jaaboma sihidi minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunati tolliro diibo dojicuti efeehicaumo gavarinamaaiuhi. ³⁸ Jaanogui amikaico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro milli momoonidino. Jino miyaminaa iijicoro omoonino iicahachijii finiijino. ³⁹ Jaanoti Moocaani iiji iicahachijii amikai mifinisujitahi. Mehesicini, Moocaanimaryo momoonicasidino, nooboro.

⁴⁰ Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minisuminaaco ucuuhuvaumoro jilli diitoco

aamũhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedi mijĩbeguedino, noomoro diitoco suufenũhi. ⁴¹ Jaamo minisuminaa aivojitofeeneti imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijĩboro imitino covamomovaumo Cristo momohalliti. ⁴² Jaamoro fafucuvaaciviro suufenitimo jĩbogomoro iimaahicaumo Jesucristoti Moocaani ijafaño, bu iijanofaño icano.

6

Diaconomiti Ficuumo. (1 Ti 3.8-13)

¹ Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti saatoho griegomi ijĩri ihi-imaamo judiomi ijĩri iimaamoditi isifiratumoro noocasiuhi: Mofibaijĩtoco imino moonihicatimo amachusumi, noomoro.

² Jaanegui motihaiti miimisiici idimo minisuminaa iicaumo, paryi miyaavogominaaco iigaiyĩciumoro nuuhi: Imijitiruno miĩhai Moocaani ijico mijĩbogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacino. ³ Jaaneguiiha fañi, amĩhaifeenetĩ iimihusemeti miĩhici sahuse juugahuseti miimisiici idino Moocaani Gaija ijeebĩfaño agahaficinimoti. Jaamoro toonofa mificu ijeeceivequi. ⁴ Jaanoti miĩhai Moocaanima iimaamoro mijĩbegueji Moocaani ijico, noomoro.

⁵ Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebĩfaño miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahaficiniboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco, Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomi

iijico agaayiciuboco icano. ⁶ Jaamoco sivaumo minisuminaajaago. Jaamohallivi ihuseneque ificuumoro Moocaanima iimaumo.

⁷ Jaanaa Moocaani iiji janaaniviro jusinoro feehicauhi. Jaaneri Jerusalemivi sihidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti sacerdotemi Cristoco gaayicihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimo.

⁸ Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño Moocaani noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo.

⁹ Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cireneminaa, bu alejandriaminaa, Cilicia jiinjeminaa, Asia jiinjeminaa icamo ticovauhi Estebama ejenaucasiumo. ¹⁰ Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco aacineri ihiimaahicaumaño.

¹¹ Jaanoma iicamo iimitimoco tajibaumo ibañiqui: Miihai muguubuuhii Moiseti, Moocaaniti icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi.

¹² Jilliti Estebahallivi miyaminaaco sifiratusumo quillahutoco, caatiniminaaco icano. Jaamoro asaamoro diiboco agaayiciumoro satyuumo fagominaa imega. ¹³ Jaamoro diibohallivi saatohoco ficuuhii sicamañoooco ibañiqui: Jaani aivo suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajibati icano iminootino ihiimaabo.

¹⁴ Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuuboro miihaico Moise atajibauno mojeevamaajequeva buunanijiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.

15 Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeciimo atyimeuhi ihimeque Moocaani toomominaafi imebadi jeevahimeque.

7

Esteba Onoobo Fagominaa Imefeene Imaahi.

¹ Jaanegui sacerdotemi aivojibo Estebaco dil-luuhi: ¿Naava miyaano paryi jino diito onono? nooboro.

² Jaanegui diibo iimusuuhi: Amihai agaijino nahabomi, bu amihai caanimihai icamo, uco muguubu. Miho Moocaani ihaivojima buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvi Mesopotamia jinijeri iicausumi Haran jinijevi fuutibaacaro.

³ Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinijeque deevesu paryi diyotoma. Jaaboro difo ico uujoho ijibeguejino jinijejaagovi, nooboro. ⁴ Jaaneguiha Abraham fuuhi Caldea jinijeti. Jaaboro icatuubo Haran jinijevi jahi caani chuumuuhi. Jaadi Moocaani Abrahamco sivauhi jino jinijevi jino amihai jisu mihicajevi. ⁵ Jaaruuboco jinejebati aciutibo jinijebaco itihaico ificujirumañobaco. Jaaruubo diiboco aciguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca ⁶ Moocaani diiboco nuuhi: Diyaachimihai sita jinijehallivi icaji sitafeenevi. Jaamoco jjuvusujimo. Jaamoro imitino moonijimo cuatro cientodi ficabava ticovovi, nooboro. ⁷ Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jinijeminaaco uujoho mooniji diitoco ijjuvusuu jinijeque. Jaadi tahigoti asaamoro uco jeeceivejimo jimañovi, nooboro. ⁸ Moocaani iijico aciuhi Abrahamco iimeeheque iquiticiqui

Moocaani unuubadi. Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quiticiubo juugahuseti mifucuci, safucu icanoti. Jaabadiro bu Isaac mooniuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadiro Jacob mooniuhi iseemeque Israel cuumiva motihaiti miicumicidimo iicajimo caanimihaico.

⁹ Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jiiheveuhi. Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiiijevi sattyumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi. ¹⁰ Jaaboro diiboco ihidaasuti atajasuuboro sihidi diiboco gaajati aciuhi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojiiibo diiboco sihidi agaijiiuboro Egipto aivojiiiboti ficuuhi, tolliro bu iija aivojiiiboti ficuuhi icano.

¹¹ Jaanobuunati paryi ajeba icauhi Egipto jiiijevi, Canaan jiiijevi icano. Jaaneri moheedetemi hai idaasuno machutabama chahauhi. ¹² Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovi machutaaco ucuuhuniuno iicaunoco. Jaaboro iseemeque tahi galluubo moheedetemi hai iicaumoco jilliti fuumo tahigo aivo iticoni.

¹³ Jaanohallivi ufuumovi Jose inahabomivi ihimeque imino jafeniuhi. Jaanoti jari Egipto aivojiiibo gaajauhi Jose yotoco. ¹⁴ Jaanobuunati Jose caanico cuuhuvauhi paryi famooro iyotoma setenta y cincodimoma. ¹⁵ Jilliti Jacob icatuuhi Egipto jiiijevi jahigo guijeveubo. Jahi tolliro moheedete paryi guijeveuhi. ¹⁶ Jaamo bacinoco buunati asatyumoro ciituumo Siquem onoomañoovi Abraham Hamor seemeti nihibamiri anaajeuciihojifaño.

¹⁷ Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno

ifiitivucuudi Egiptovi Israel cuumi sihidiro ifiivuumo guiraatucuuhi. ¹⁸ Jaasumi Egiptovi bohaivoj#bo icauhi Joseque agaajaut#bo. ¹⁹ Jaabo muucuumiotoco abañ#uboro idaasuno moon#uhi moheedeteque ataj#baubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro. ²⁰ Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocanidi ovos#uhi. Jaaboco caanimi jahe tuumuhi minih#baci, sanih#ba icanohachuta. ²¹ Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivoj#bo aicigai aaty#meugoro #ci#uboco fiivusuuhi iseemenebadi. ²² Jaamaño Moiseque egiptom#naa paryi agaajanoco j#buguumo. Jaamaño mityano ih#maaboro icahicaubo.

²³ Jaabo cuarentadi ficabava iicacuudi imo-gooboro fuubo iyoto israelm#naaco emecitoobo. ²⁴ Jahi jaabo aty#meuhi saafi egiptom#naafi Israel cuumiooboco idaasuno omoon#unoco. Jaabohalliti Moise ijaadaco ih#ci#iqui diiboco gaicaauhi. ²⁵ Jaabo esamaah#cauhi: Tayoto israelm#naa fine gaajacuumo uujohofenedi Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajaci#utihi. ²⁶ Jaano sesevede Moise aty#meuhi samisi Israel cuumiotisi omoon#casiunoco. Jaamisico faguubo: ¿Coll#hi jaamisi samisiro mahamocasihi musuufen#casi? nooboro. ²⁷ Jaanegui inahaboco ahaam#ubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿M#ijoho #co mohall#vi aivoj#boti, fagom#naafiti icano ficuuhi? ²⁸ ¿Nacu uco gaicaaujirahi iij# egipcioo agaicaauhin#badi? nooboro. ²⁹ Jill# diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia j#in#jevi. Jahi miseecico gaifim#sico

seemevaubo siicumifeenevi.

³⁰ Jaabovi cuarentadi ficabavabuunati sicaihigovi Sinai gajì fitino Moocaani toomominaafi jafeveuhi ciijigaiguiihu imohogayihallidi jiganofeenedi. ³¹ Jaanoco aatyimeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino ihatyimequi ifiitivuubo guubuui Moocaani icoco: ³² Ujoho Moocaani, dihedete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecivuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidi veveveve igutuuboro meeciutìhi. ³³ Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditìhaipaajeque dujuuvo jino uujoho Moocaani icamaño imino jìinije. ³⁴ Ujoho atyimecuuhi taacuumiminaa idasuno Egiptovi iicanoco idasuno acanifonoco guubuucuui. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo ico Egiptovi galluui, nooboro.

³⁵ Moiseque diito itìhisuumoro: ¿Mìijoho ico aivojìbotì, fagominaafiti icano mohallivi ficuui? unuuboco Moocaani galluui aivojìbotì, taajasuminaafiti, Moocaani toomominaafi imohogayihallidi ciijigaiguiihu jiganoco aatyimeunofeenedi. ³⁶ Jaabo Moise Egiptoti moheedeteque iinusuuhi sihidi ejeevano mityaco Egipto jìinijevi Tìfai Muuaifeenevi omoonuboro. Tollìro sicaihigofeenevi cuarentadi ficabava ticovovi moonuboro. ³⁷ Jaabo diiboro Moise israelmìico nuuhi: Moocaani galluui amìihaidi iimaaminaafico amìihai nahabomifeenetì uco iicabadi. Jaaboco: Jii, meneji, nooboro. ³⁸ Jaabo Moise sicaihigofeenevi igaiyìcumofeeneri iicaubo. Sinai gajivi Moocaani toomominaafi diiboma ihìimaubo moheedetefeeneri iicaubo.

Jaabo fiivo iimaaco m̄haidi agaayiciubo.

³⁹ Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootimo Moocaanico imuguutimo. Jaamoro ijeeb̄nofañodi imuguumo Egiptovi dojicuviro uuminoco. ⁴⁰ Jaamoro Aaronco nuumo:

Mihimeguehi m̄haidi diosmico edeetavonoco mohimega is̄guequi. Magaajatihi millihacho Moise m̄haico Egipto jiinijeti isivahin̄bo icahi, ⁴¹ noomoro oroco ñcumoro niivigai seemeneti eheetavuumoro asimico gaisiraicumoo ihijinita jeecivoti. Jaamoro diibohallivi imo imo icaumo ihuse eetavotahallivi. ⁴² Jaanoma iicaubo Moocaani diitoti buhigovi minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo meeciricoro jeecivusuubo. Jilli Moocaani iimaaminaa aamefaño noocinino:

¿Nacu am̄hai Israel miyaminaa uco mejeecivequi asimico magaisiraicuihi cuarentadi ficabava ticovovi sicaihigovi? ⁴³ Tolli icatino. Jilli Moloc onooboco dios noomoro, magaayiciuhi. Tolliro Refan onoobo meecirigaico magaayiciuhi am̄hairyo mihijininehejeque mejeecivehicauhi. Jaanoma iicaabo uujoho am̄haico am̄hai jiinijeti sihi tehesino gaññji Babilonia janaanivivi, nooboro.

⁴⁴ Mīro moheedete Egipto jiinijeti agaaumo Moocaani unuuneguiha ijiinijejaagovi imevauro mo sicaisituviro icahicaumo ñgomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo toojafaño taj̄iba guisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja

---

* **7:44** Toono j̄ibogogaȳi Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovi ficuuihino igaajaqui.

eetavociniuhi Moocaani Moiseque ifusuuboro: Jilli jei deetavo, unuubadi. ⁴⁵ Jaajaco moheedete gaayiciuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita jinijeneque udumiticituusumi juvivuumo. Moocaani diito imegati agaasuumo jinijeque. Jilli iicaunaa David fiivuui. ⁴⁶ Jaabo David Moocaani imefeenevi imihusene icauhi. Jaabo eedebe Jacob Moocaanico miyaavuguuhi. Jaaneguiha David Moocaani iijaco eetavuuji ruubo Moocaani toojafaño iicaqui. ⁴⁷ Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco. ⁴⁸ Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyaminaa userio eetavotajafaño icatíhi. Ihiimaaminaafi unuubadi:

⁴⁹ Niqueje tagicinita jinije tatyíhai jaguisisuta. ¿Jineje iijaco uudi meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu comañovi uujo ho jaguisiji? ⁵⁰ ¿Nacu uujo ho tahuseri paryi fanoovaco eetavehiníhi? nooboro.

⁵¹ Jaano icanaaca amíhai aivo jihovoto, amíhai Moocaanico agaajatimobadi, cuhufono aivo amíhai jeebí, amíhai nohojino, amíhai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amíhai caanimíhai iicaubadiro amíhai momooníhicahi. ⁵² ¿Cojibogominaafico nacu amíhai edeete idaasuno mooníutihi? Diito gaisiraiciuhi sicijetiro diibo Iimiibo asaaujinoco ihibuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amíhai mahacimoro magaicaausuhi. ⁵³ Amíhai Moocaani toomominaafeenedi tajibaco magaayicíhinirumo miyaano menehicatíhi, nooboro.

Esteba Onooboco Guijeniumo.

⁵⁴ Jillì diibo unuunoco uguubuumoro sihidi isifiratumoro igaiñooco ojisuumo Estebajaago.

⁵⁵ Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahaficinibo caamo niquejeque emeeciubo Moocaani imi aricuco atyimeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleeciniboma.

⁵⁶ Jaaboro nuuhi: ¡Memeeci! Niqueje afaayacafotonoco atyimehi Miyaminaafibadi Ifivuubo Moocaani miyanaagonovi icaaboma, nooboro.

⁵⁷ Jaarunaa diito inohojinoco kuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuhi.

⁵⁸ Jaamoro diiboco itigabaacuumoro tuucuumiti buhigovi satyuumo. Jaamoro saafi sicafefi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guisibaneri aamiumo. ⁵⁹ Jaabo diiboco aamimaaca Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivojibo Jesu, tagaijaco gaayici, nooboro.

⁶⁰ Jaadi ememuivuuboro sefano gaihivuubo: Aivojibo, jino imitico diitohallivi ficuudino, nooboro gujivecuubo.

8

Saulo Miyaavogominaaco Bucasihi.

(Ga 1.13-14)

¹ Jaamo diiboco agaicaaumofañodi Saulo icauhi. Jaamo tufucuro ticovacuumo Cristoco imiyaavogomoco idaasuno omooniumo Jerusalemi.

Jaanoti gaaciniumo fahigovavi Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano idimoro minisuminaa fitafutuuhi. ² Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifimi iciumoro sihidi taaumo.

³ Jaano ticovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi

iijanofañodi feehicaubo gaifimi, gaigoomi
icamoco ñiciboro civojafaño isatyequi.

Moocaani Iijico Samariavi Jñibogomo.

⁴ Jaanaa Jerusaleti ofociniumo Moocaani
iijico jñibogomoro fahigovadi feehicauhi.

⁵ Felipe Samaria jiinijeri iicacuumivi ufuuboro
tuucuumivi Cristoti jñibeguehicaubo. ⁶ Jaanoco

sihidi miyaminaa igaivomoro guubunichicaumo
Felipe ijñibogonoco, sihidi ejeevano mityaco
omooninoco atyimemere icano. ⁷ Bu sihidi

ijimima icamoco buheetesuhicaubo. Jaamo
ihijimi diitoti iinehicauhi gaibacinimoro, bu ifino
isifañineri ñgotimehejeque buheesuhicaubo,
itihaiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano. ⁸ Jiliti
tuucuumio miyaminaa imo imo icahicauhi.

⁹ Jaanaa tolliro tuucuumiri icaubo Simon
onoobo apichuminaafi iticoni ihapichuco
omooniboro Samaria miyaminaaco
abañihicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.

¹⁰ Jiliti famoro diiboco guubunichicauhi
ihaivojitejmaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaani
aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.

¹¹ Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo
sñicijetiro ihapichuri diitoco abañihicaumaño.

¹² Jaarunaa Moocaani jñibogoco Cristoti Felipe
diitoco ijñibuguunegui gaifimi, gaigoomi
icamo imiyaavuguumoro nitisuquimaaiuhi.

¹³ Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro
nitisuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo
sihidi ejeevano mityaco, bu ñfusunoco icano
omoonihicauneri ajabafituuboro.

14 Jaanoco minisuminaa Jerusaleri iicaumo guubuui samariaminaa Moocaani jibogoco agaayiciunoco. Jaanegui tahi Pedro, Jua icamisico galluumo. 15 Jaamisi tahi ifutuudi Moocaanima iimaamisi Samaria miyaminaa Moocaani iijico imiyaavuguumohallivi, Moocaani Gaijaco diito igaayiciqui. 16 Tusumihiica saatohoba diitoti Moocaani Gaijaco gaayiciutihica; jilliro nitisuquimaaiumo Aivojibo Jesu momofeededi. 17 Jaadi Pedromisi diitohallivi ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco gaayiciumo.

18 Jaanoco Simon apichuminaafi minisuminaa miyaminaahallivi ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyimeuboro nihibamico aciguubo: 19 Uco mahaci toono mityaco, tolliro uu-joho tahuseque saatohohallivi ificuumo Moocaani Gaijaco igaayicihicaqui, nooboro.

20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryi dinihibamima ijoho fini; Moocaani aacinoco nihibamiri magaayicichi, neehi fine. 21 Hidi jino icatino jinofaño ijoho diicatihhi. Moocaani imefeene dijeebi ticovotihhi. 22 Toono dihimitico deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebiifaño edeesamañoco ico buusujirubeheje. 23 Miuro uujoho ico ifinichhi aivo sihididi dihimiti faafañoifaño idiicanoco, aivo imitifano cuhufono isisicinicuunoco, nooboro.

24 Jaanegui Simon apichuminaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallivi mihiiama. Toono uco monoonofaño idaasuno icadino, nooboro.

25 Jaadi Pedromisi Jesuti, Moocaani iijiti icano ihiimaahicaudi jibeguehicaumisi taajasuhijico

Samaria jiinjje cuuminovi. Jaadi dojicuviro uumiumisi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinjjeminaafima.

²⁶ Jaanobuunati Felipeque Moocaani toomominaafi nuuhi: Gañiivoobo, difo gadicibahachuta Jerusaleti sicaihigo Gasa onoomañodi ofocinijiri, nooboro. ²⁷ Jaanegui Felipe agañiivooboro ufuubo atyimeuhi gaigooco agaajatiibo etiopiaoboco; aivojigo tajibaminaafi Candace onoogo, etiopiaminaa aivojigo, nihibami ficuminaafi Jerusalevi Moocaanima ihiimaaqui ufuubovi. ²⁸ Jaabo dojicuviro ijiinjjejaago uhuumiubo ijeejimi meenegafaño giciniiboro #finicihicauhi Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque. ²⁹ Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitivo diibovi, nooboro.

³⁰ Jaanegui Felipe diibovi ifitivuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubuuh. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.

³¹ Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Miijoho bu uco ijibegueneri gaajajirahi? nooboro Felipeque iicojivi coovaubo.

³² Jaano jilli toohaamefaño onoonoco #finiciboro feehicaubo, jilli noonoco:

Ovejaco igaicaaqui iicanicibadi satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iquitimoguiino iimaatiibo iicanicibadi diibo iimaautihi. ³³ Diiboco guiinonumo, miyaano iicatneri. Ifico agaicaaumoro jiinjehalliti gañiiumo. ¿Jaabo iyaachimihaiti miijoho jibeguejirahi? onoonoco.

34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dillu-
uhi: Uco diibogo. ¿Mhiditi jilli iimaaubo Moocaani
iimaaminaafi, ifitiro nacu sifiti? nooboro.

35 Jaanegui diibo ihiimaasumañoti Felipe
ticoni uhi Jesuti diiboco ijibuguubo. 36 Jaamisi
nifaihu iicaumañodi afatyuhi ihetiopiaobo
Felipeque nuuhi: Jimaño nifaihu icahi fine uco
nitijitirahi, nooboro.

37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryi di-
jeebimaryo imiyaavogohachijji, nooboro.

Jaanegui diibo iimusuhi: Miyaaveguehi Jesu-
cristo Moocaani Achi iicanoco, nooboro.*

38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadi
samisi teehifa iniituudi Felipe diiboco nituhi.

39 Jaanaa iteehifañoti ihiinuudi Moocaani Gaija
Felipeque satyuuhi. Jaaboco ihetiopiaobo
siino atyimecuutih jilli imo imo fuucuubo
ijihairi. 40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovi
atyimeumo. Jaabo fuuhi tuucuumijeri
taajasubogoco jibogooboro Cesareavi ifutuubo.

9

Jilli Saulo Moocaani Gajari Fiivutuuhi.

(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenitibo Jesuco
imiyaavogomoco gaicaaugooboro feehicauhi.
Jaaboro fuubo sacerdotemi aivojibojaago.

2 Diiboco aameneque acaatiniboro ihaciqui
Damasca sinagogajaminaafico ihaciteque.
Jaaboro Jesu jibogo ijifañodi iicamoco
gaigoomi, gaifimi icamoco isisiboro Jerusalevi

* 8:37 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

civojafaño isatyequi. ³ Jaabo ufuubo Damascati fiiticuuruubaaca imimañobati niquejefañoti diiboco achiciuno. ⁴ Jaaneri Saulo baavi aacutuubo guubuuhi niquejefañoti diiboco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? unuunoco.

⁵ Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mijoho nacu ijoho aivojibo? nooboro.

Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ijoho uco ubucasiibo.*

⁶ Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojibo, ¿nacu millii iicanoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahi ico ijibeguequi omoonijinoco, noonoro.

⁷ Jaaneri Sauloma ufuumo sihidi igutuuhi. Tollii onoonoco uguubuumoro jaarumo mihaiñoobaco atyimeutih. ⁸ Jaadi Saulo baati agañiivuudi emeciuruubo atyimecuutih. Jaanegui diiboco ihuseti agaayicumoro Damascajaa satyuumo. ⁹ Jahi icaubo mifucuci, safucu idino jinejebaco machutibo, adutibo, atyimetibo icano.

¹⁰ Jaanaa Damascavi icaubo saafi Anania onoo bo Cristoco imiyaaveguehicaubo. Jaabovi Jesu huhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojibo, nooboro.

---

* **9:5** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Iro difico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadi iicanoco imogotiboro iinoro fegaí niquequeque itivadiivooboro icanicibadi, nooboro, onoonoco.

¹¹ Jaanegui Aivoj#bo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo j#hai ticovoj#i onooj#iri. Jaaboro Juda ii-jafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaañima ihi-imaaboco. ¹² Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyimehi asaaboro ihuseque ifihalliv#i ificuuneri siino aaty#meneque, nooboro.

¹³ Jaanegui Anania nuuhi: Aivoj#bo, famoova uco diibot#i j#beguehicahi pary#i Jerusalevi#i ico imiyaavogomoco imitino omoon#hicanoco. ¹⁴ Toonegui saabo juuga sacerdotemi#i aivoj#ito iij#ima pary#i dimomoco imiyaavogomoco isis#iqui, nooboro.

¹⁵ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho #ic#cuubo siijiin#jem#naaco ihaivoj#itoco toll#iro israelmi#i icamoco taaj#ico ij#beguequi. ¹⁶ Jaaboco uujoho gaajasuji tahall#iti sihidi #idaasuno iicajinoco, nooboro.

¹⁷ Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauh#igo j#cafutuubo. Jaaboro ihuseque ihalliv#i ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivoj#bo Jesu #iv#i j#hai#i asaahinis#u ajafevehin#ibo uco dijaa gal-luuh#i, jaabo siino daaty#imehi, jaabo Moocaani Gaijaco gaay#ic#hi icano, nooboro.

¹⁸ Jaasumiro Saulo aall#ifañot#i aifuuno taavaabo meehebad#i jeevano. Jaasumiro Saulo aga#ñiiv#uuboro nit#isuquimaaiubo. ¹⁹ Jaadi jari siino amachuud#i sefatuubo. Jaadi gueenejisuno icaubo Damascav#i Cristoco imiyaavogomoma.

Damascav#i Saulo J#beguehi.

²⁰ Jaasumitiro Saulo j#cafutuhi sinagoga-janofaño ij#ibogoobo: Jesu Moocaani Achi, nooboro. ²¹ Jaanoco pary#i uguubuumo

ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Nacu jaani icatiibo Jerusalevi Jesu momoco imiyaavogomoco idaasuno omoonihicaubo icatino? Miïro tooneguiiha juu saahinibo jimañootoco isisiboro sacerdotemi aivojitojaago isatyequi. noomoro.

²² Jaarunaa Saulo gaajano jibeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavi iicamo judiomico ihiimaari mitasuhicaubo.

Saulo Judiomiti Taajahi.

²³ Jaanobuunati goovacuutinoti sanoomiro judiom iimaacasiuhi Sauloco igaicaauqui.

²⁴ Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajacuhi.

²⁵ Jaanegui miyaavogominaa jiiibaifaño diiboco ijiihacuumoro fucu tuucuumi mecuhallidi baavi iniitusuneri taajaubo.

²⁶ Jaadi Saulo Jerusalevi ifutuudi tomaño miyaavogominaama igataavequi moonuruubo. Jaarunaaca diiboco ñihicuguumo: Fine miyaavogominaafi icatiibehiica, noomoro.

²⁷ Jaarunaa Bernabe diiboco minisuminaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco jibuguubo Saulo jiihaivi Cristoco aatyimeuboro uguubuunoco, Damascavi Cristoti ñihicugotibo jibeguehicaunoco icano.

²⁸ Jaadi jari Saulo Jerusalevi ifitafutuudi diitoma gataavuubo. ²⁹ Jaabo ñihicugotibo Jesucristoti iimaahicaubo. Judiom, griego ijiri ihiimaahicaumoma jenaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaauguumo. ³⁰ Jaanoco inahabomi agaajacuumoro Sauloco satyuumo Cesa-reavi. Jaamañoti diiboco Tarsovi galluumo.

³¹ Jaamaño faacuumivavɨ miyaavogomɨnaa famooro imino icacuuhi, judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi Moocaani ñihicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

³² Jaasumi Pedro inahabomɨco meeciɨboro efeehicaubo ifutuuhi Lidavɨ, tomañeri iicamoco emeeciɨuubo. ³³ Jahɨ atyɨmeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahusetɨ mificabaci, saficaba icano ticovovɨ igotiɨbo iicahicauboco. Jaabo icigaiijefaño sɨucinɨboco. ³⁴ Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ico buheetesuhi, gañiivoobo dicigaiijeque dimibachu, nooboro.

Jaasumiro Enea gañiivuuhi. ³⁵ Jaanoco paryɨ lidamɨnaa, saromɨnaa icamo aatyɨmeumoro iheedehiijico ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguivegueque Buheetesuhi.

³⁶ Jaasumi Jope cuumivɨ icaugo Cristo miyaavogomɨnaago Tabita imomo iicagoco griegomɨ iijiri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyamɨnaaco moonihicauhi ñdaasumehejeque sinehejeque acihicaugo. ³⁷ Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecufaño ficuumo.

³⁸ Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumitɨ fitɨuhi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavogomɨnaa uguubuumoro miimɨsiicico galluumo diibojaago ijɨbeguetequi: Jopevɨ goovano disaa, noomoro.

³⁹ Jaanogui Pedro diitɨsima fuuhi. Jaabo ñfutuudɨ Dorca ifi icahɨgovɨ diiboco satyumo.

Jaabohallidi paryi fibaijito gaigoomi meeciuguuhi taamoro igaachehunoco Dorca ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ifusuhicaumo. ⁴⁰ Jaanegui Pedro paryi famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadi ememuivuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeciuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.

Jaasumiro emeciugo Pedroco aatyimeugoro casivuuhi. ⁴¹ Jaanegui ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiyiciubo. Jaaboro inahabomi, bu fibaijito icamoco ocoovauboro ifusuubo buheecuugoco. ⁴² Jaanoco paryi Jope cuumiminaa uguubumoro saatoho sihidi Cristoco miyaavuguuhi. ⁴³ Jaadi Pedro tuucuumivi guenenene icauhi asimimeehene imibachuminaafi Simon onoobo ijafaño.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

¹ Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomi Amocasiminaa onoomo aivojibo. ² Jaabo paryi iijaminaama Moocaani ñihicufaño icahicauhi. Jaabo sihidi nihibamico acihicaubo judiomiguiiha idaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicino Moocaanima iimaahicaubo. ³ Jaanaa safucu imohonohalliti nihiba iicaaberi gaijafaño imino atyimeubo Moocaani toomominaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.

⁴ Jaaneri Cornelio sihidi iigutuuboro diiboco ihifiniciuboro dilluuhi: ¿Milli Aivojibo? nooboro. Jaanegui itoomominaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo,

judiomî ïdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano. ⁵ Jaanegui gallu Jope cuumivî saatohotî Simon Pedroco ihicitequi. ⁶ Oono Simon onoobo asimîmeehene imibachumînaafi iija muuaijiniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ico jïbegueji omoonîjinoco, nooboro.

⁷ Jaanegui itoomomînaafi diiboma ihiimauboro ufuunobuunati Cornelio coovauhi saafi soldaomîoboco Moocaani iijimînaafi inahabonîmînaafico, bu miimîsiici iicojimînaatisima. ⁸ Jaaboro diitoco imino jïbuguuboro Jopevî galluubo.

⁹ Jaano sesevedî diito Jopetî fiiticuunaaca Pedro caamovî fuuhi iijahallîvî gadicîba Moocaanima ihiimaaqi. ¹⁰ Jaaboco

sihidi ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gaijaco atyîmeubo, ¹¹ niqueje afaayacafotonofañoî niituuno baavî gaachehubaryutyîgababadi jeevano fahîgovati duujecinîno. ¹² Jaanofaño faaboho asimî

icauhi igueenemeheje itihaiño iicameheje, faaboho joomî, faaboho jînimomî icano.

¹³ Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañoî diiboco unuunoco: Pedro, gañîivohî diitotî gaicaaubo diidu, onoonoco.

¹⁴ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojïbo, uujoho duutatîhi jihovonoco ïdicunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ïjoho: Idicuno, needino, noonoro.

¹⁶ Mifooci, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno. ¹⁷ Jaano esamaajeri Pedro: ¿Millî fine eneejiruno? nooboro icaunaaca

Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavi ifutuuhi. ¹⁸ Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi? noomoro. ¹⁹ Jaanaa Pedro gaijaco aatyimeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meeci johono miimiisiici, saafi icamo ico guinehi. ²⁰ Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañimo nootibo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.

²¹ Jaanegui Pedro niituuhi baavi Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco nuubo: Uco amihai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.

²² Jaanegui diiboco nuumo: Aivojibo Cornelio agalluuneguiiha. Imihuseebe Moocaani ñihicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomi agaijibo. Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijico guubuui, eneneguiiha masaahi, noomoro.

²³ Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuui. Jaamo tufucu toono diiboma cigaumo. Jaano sesevedei Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomi gataavuui Joperi iicaumo.

²⁴ Jaano sesevedei ifutuumo Cesareavi Cornelio iyotoma igataavominaaco iigaiyiciumoma diitoco utuumuuhigo. ²⁵ Jaanaa Pedro Cornelio iijavi ifutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuvuubo Pedroco iimequi. ²⁶ Jaarunaa Pedro diiboco gañiyiciuhi: Dulleeve, uujoho tolliro ibadiro miyaminaafi, nooboro.

²⁷ Jaaboma ihiimaaboro fañoojavi ufuubo atyimeuhi sihidu miyaminaa igaicinimoco. ²⁸ Jaanegui Pedro nuuhi: Amihairyo magaajahi sacerdotemi neefihi imijitiruno judiomioobo

siicuuornelio iijavɪ #futuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuvuubo miooboma agataavooboro diibo iijafa ofoono onoonicinoco. Jaarunofaño uco Moocaani j#beguehi sitaaco idicumo m#hinivamo needino, nooboro. ²⁹ Jaaneguiiha am#hai uco mucuuhuvanoco milli noot#bo saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.

³⁰ Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuui jisumi nihiba icaaberi jaahe machut#bo iij#cuuvɪ Moocaanima iimaanaaca uuvɪ jafevehin#bo gaifi ar#cucuhufa j#cin#bo.

³¹ Jaabo uco neehinihi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo #daasumoco adaamusuhicanoco. ³² Jaanegui gallu Jope cuumivɪ saatohotɪ Simon Pedroco ihicitequi asimeehene imibachuminaafi tolliro Simon onoo bo iija muuaijiniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadi #ma iimaajiibo, nooboro. ³³ Jaanegui galluuhi tsumiro ico ihicitequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino famooro Moocaani imefeene mihicahi. Moocaani ico ataj#banoco mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro J#beguehi.

³⁴ Jaanegui Pedro ticoniuihi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadiro miyaminaaco agaijinoco. ³⁵ Sabadiro agaayicinoco fahigova miyaminaati diiboco i#hucugomoro imino iicamoco. ³⁶ M#ro Moocaani iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeeb# icano j#bogoco ij#buguubo Jesucristofenedi. Jaabo diibo famoo Aivoj#bo. ³⁷ Am#hairyo imino magajacuuihi paryɪ judiomɪ jiinjeyɪ iicaunoco. M#ro Jua

j#bogooboro init#hicaunobuunati. ³⁸ Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu Nazareoboco Gaijaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino moon#bora iimitino ijima iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jilli moon#bora feehicaubo Moocaani diiboma iicauma#o. ³⁹ Jaanoco m#hai magaajahi Jesu Jerusale cuumifa#o, pary# Judea jiin#jevi icano omoon#hicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro imohobujevi tetecuumo. ⁴⁰ Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucuci, safucu icanoti. Jaabo m#haivi jafeveuhi. ⁴¹ Jaaruno famooviro jafevet#bo m#haiviro jafeveubo m#haico iticon#tiro Moocaani toono gaajaminaati #ciumovi. Jaaboma m#hai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunati. ⁴² Jaabo m#haico galluuhi miyam#naaco mij#bseguequi Moocaani diiboco iguijevemehallivi, ubuheemehallivi icano Aivoj#boti ificuunoco mij#bseguequi icano. ⁴³ Tolliro famooro s#cijetiro Moocaani iimaam#naa Jesuti iimaauhi: Pary# diiboco imiyaavogomo diibofeenedi taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiom# Icat#rumo Moocaani Gaijaco Gaayic#hi.

⁴⁴ Pedro ihiimaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi pary# diibo j#bogoco uguubun#ciumohallivi. ⁴⁵ Jaaneri sihidi jabafituumo judio miyaavogom#naa Pedroma asaumo, tolliro judiom# icat#rumoco, Moocaani Igaijaco aac#uneri, ⁴⁶ bu tolliro sij#jeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro. ⁴⁷ Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, #m#joho

bu collíhi neejirahi nífhauri níratímo
iicaqui míhahabíro bu Moocaani Gaijaco
agaayícicuumo? nooboro.

⁴⁸ Jaanegui tajíbaubo díto ínítísuquímaaiquí
Jesucristo momofeenedí. Jaadí Pedroco
ífítíunegui díitoma gueenejísono ícaubo.

11

¹ Jaanaa saatoaho mínísumínaa, ínahabomí
ícamo Judeari ícaumo guubuuhi tollíro
síicuumíoto ícarumo Moocaani jíibogoco
agaayícíunoco. ² Jaanaa Pedro Jerusaleví
agaseuboco saatoaho júdiomí míyaavogomínaa
ítíhísumoro, nuuhi: ³ ¿Collíhi júdiomí
ícatímojaago edeeguejeebere díitoma machuhi?
noomoro.

⁴ Jaanegui Pedro díitoco jíibuguuhi fanootíro
níjequeví tahí íicaunoco.

⁵ Jíllí nooboro: Uujoho Jope cu-
umíví íicahínísumí Moocaanima íhi-
ímaahíníbo atyímehíníhi gáíjafaño
gaachehubaryutyígababadí jeevanoco fahígovátí
duujecíníno níquejefañotí tajaa ínítítonoco.

⁶ Jaanegui ímíno atyímequí emeeciíbo
atyímehíníhi fanoo asímí ígueenemeheje ítíháiño
íicamehejeque, íñíhícuíimoco, jíínímomíco,
agahafomehejeque ícano. ⁷ Jaanaa níquejefañotí
uco onoonoco guubuuhi: Pedro gáñíivo.

Jaaboro díitotí gáíraicííbo díidu, onoonoco.
⁸ Jaarunaa uujoho neehíníhi: Chahano,
Aivojííbo, uujoho duutatíhi jíhovono hídicunoco,
nooboro. ⁹ Jaanegui níquejefañotí síino uco
noono: Moocaani íímíbachucuunoco híjoho:

Idicuno, needino, noonoro. ¹⁰ Jaanoro mifooci, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno. ¹¹ Jaanaaca miimiisiici, saafi icamo ifutuuhi uujoho iicaujavi uco iicivamo Cesarea cuumiti agalluumo. ¹² Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañigotiibo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahuseti saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi ijafa majaanaveuhi. ¹³ Jaabo mihaico jibeguehi Moocaani toomominaafico aatymehiniibo ujulleveebere diiboco eneehininoco: Saatohoti Jope cuumivi gallu Simon Pedro onooboco ihicitequi. ¹⁴ Jaabo ico jibegueji diijaminaama ataajainoco, nooboro eneehininoco. ¹⁵ Jaanegui uujoho ihiimaabo ticovahininaacaro Moocaani Gaija diitohallivi niitehinihi iticoni mihaihallivi iicaubadi. ¹⁶ Jaanoti uujoho esafetehinihi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nifaihuri nituhi. Jaanoti amihai miniticafejeji Moocaani Gaijari, unuunoco. ¹⁷ Mihai Aivojibo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacicuubadiro diitoco aacicuunoco. Jaanegui uujoho miyaminaafiro, ¿milli Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.

¹⁸ Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomi uguubuumoro liiviuhi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tolliro Moocaani siicumimoto icarumo iheedehifico ejeevesumoco acihi ifinijitino ifico, noomoro.

Antioquia Cuumivi Moocaani Iija Iicano.

¹⁹ Esteba onooboco agaicaaunotiro saatoho miyaavogominaaco idaasuno omoonunoti sanoodimo gaaciniuhi Feniciavi, Chiprevi,

Antioquiavɪ icano. Jahɪ jaamo Moocaani iijico jɪbeguehicauhi saatohocoro judiomico sitaaco jɪbogotimo. ²⁰ Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogomɪnaa Antioquia cuumivɪ ɪfutuumo judiomɪ icatirumoco jɪbuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jɪbogoco. ²¹ Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidɪ saatoho iheedehiijico ejeevesuumoro Aivojɪbo Jesuco miyaavuguumo.

²² Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijamɪnaa uguubuumororo Bernabeque galluumo Antioquiavɪ. ²³ Jaabo Bernabe ɪfutuubo atyimeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajɪniubo sefano ijeebɪico omoonimoro Aivojɪbo Jesucristo iijifañoro iicaqui. ²⁴ Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebɪifa icaabo sihidɪ miyaavogoobo. Jaamaño sihidɪ miyamɪnaaco Jesucristodi icihicaubo.

²⁵ Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivɪ Sauloco ɪcituubo. Jaaboro Antioquiavɪ satyuubo. ²⁶ Jahɪ Cristoco imiyaavuguumoma icaumisi saficaba Antioquiavɪ sihidɪ miyamɪnaaco jɪbogomɪsiro. Jaamañovi iticoni Antioquiavɪ momonɪumo miyaavogomɪnaaco Cristotati.

²⁷ Jaasumi Moocaani iimaamɪnaa Jersaleti fuumo Antioquiavɪ. ²⁸ Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeenetɪ ujulleeveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jɪinjeviro aivo sihidɪ ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojɪbo Claudio onoobo atajɪbausumi. ²⁹ Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogomɪnaa

esamaaiumoro inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehejema iicaudimo aaciunehejeque icano. ³⁰ Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

12

Cristotaco Idaasuno Moonimo.

¹ Jaasumi aivojibo Herode* ticoniuhi Cristotaco idaasuno omoonubo. ² Jua nahabo Jacoboco aamigari gaicausuubo. ³ Jaano judiomidi iimiunegui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jibaimosumi. ⁴ Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiva icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo. ⁵ Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

⁶ Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihinusuujino iijicuuviofucu Pedro miimisici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisicinibo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi. ⁷ Jaanaa Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganiciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.

---

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.

⁸ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono siyaavoobo ditihaijaaeneque dicamaje, enenegui Pedro jicamaaiuhi.

Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, dijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.

⁹ Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omoonunoco.

¹⁰ Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi ifutuumisi jigaiño guhuga jahisivi ifotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinumisiro jihairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.

¹¹ Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacihimi miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti, judiomimi omoonijirunoti icano itaajasuqui, nooboro.

¹² Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seeji iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaiciniuhi Moocanima ihiimaamo.

¹³ Jaabo ifutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onoogo iinuuhi:

¿Mijoho fine? noogoro emecitogo. ¹⁴ Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayicutigoro jinafatyuugo ijibogotogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco.

¹⁵ Jaanegui diigoco nuumo: Jilli fine degavehi, noomoró.

Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhi-cauhi.

Jaanegui nuumo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.

¹⁶ Jaarunaa Pedro suufenitibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayiciumo diiboco aatyimeumoro jabafiituuhi. ¹⁷ Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi lliivi iicaqui. Jaaboro diitoco jibuguubo Moocaani diiboco civojafañoti ihiinusuunoco. Jaaboro jilli Jacooboco, saatoho monahabomico icano mijibogo, nooboro sihigovi fuubo.

¹⁸ Jaanaa meseseveudi icivoja toomominaa ñaavocasiuhi: ¿Milli Pedro cuuca icahi? noomoro.

¹⁹ Jaamoco Herode guinusuuhi. Jaarumo aatyimeutinegui diitoco: ¿Milli jana taajaabo? nooboro itoomominaaco gaisiraicisuubo. Jaaboro Herode Judeati ufuuboro Cesarea cuumivi icatuubo.

Herode Guijevehi.

²⁰ Jaabo Herode sifiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyaminaajaago. Jaanegui diito sabadiro ihiimaacasiuromo saumo Herodejaago. Iticoni Herode iija aivojibo Blasto onoboco nihibamico jaaduumo diitohallivi ihiimaaqui. Jaabofenedi Iherodeque dilluumo sajeebhi iicaqui diibo jiniyeti machutaaco agaayicihicauneguiiha.

²¹ Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivoji gaachehuco ijicafutuuboro ihaivoji gicinitafa casivuubo. Jaaboro diito imefeenevi iimaaubo. ²² Jaaneri miyaminaa coovadiinamaaiuhi: Jino ihiimaabo miyaminaafi icatibo Moocaaniro! noomoro.

²³ Jaasumiro Moocaani toomominaafi diiboco chumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro

agaayiciumaño. Jaasumiro guijeveubo jiihoho udueneri.

²⁴ Jaano ticovo Moocaani iiji guiraatonoro feehi-cauhi fahigovadi ijiibegueneri.

²⁵ Jaadi Bernabemisi idudicamaajeque imivuudi Jerusaleti dojicuviro uhuuumiumisi Jua Marco onooboco satyuumisi.

13

Bernabe, Saulo Icamisi Ticonihi Siicumijaa Ofoomisi.

¹ Jaanaa Moocaani iimaaminaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafaño. Jaamou diito jiiibogominaa Bernabe, Simon Civucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojiiibo Herode* cojivi ifiivuubo, Saulo icamo. ² Jaamo safucu igaiuumo Moocaanima machutimo iimaaqui. Jaamo machutimo Moocaanima ihiimaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamisico ijeevadi uudi mudugaacu diitisico toono dudicamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.

³ Jaanegui saatoho jiiibogominaa machutimo Moocaanima ihiimaunobuunati ihuseneneque diitihallivi ificumoro diitisico galluumo.

Jiiibogominaa Chipre Chugaivi Jiiibeguehi.

⁴ Jaamisico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamisi fuuhi Seleucia cuumivi. Jaamañoti muuairi fuumisi Chipre chugaivi. ⁵ Jaamisi Salamina cuumivi ifutuudi

---

* **13:1** Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

judiomí sinagogajanofañó Moocaani iijico jübeguehicaumísi. Jaamisima Jua Marco onoobo fuuhi diitisico ihamusuqui. ⁶ Jaamo tuchugairiro efeehecamo Pafó cuumiví ifutuuhi. Jahí atyimeumo judiomíooobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañihicauhi: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, nooboro. ⁷ Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojübo fanoovaco gaajaabo cojiri icahicauhi. Jaabo ihaivojübo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamisico Moocaani iijico iguubuqui. ⁸ Jaarunaa tomaaimo griego iijiri Elimas onoobo diitisico jenaauhicauhi ihaivojübo imiyaavugujiruneguiiha. ⁹ Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebñifaño gahaficinübo diiboco imino ihñfiniciuboro nuuhi: ¹⁰ ¡Bañifiiraminaafi ijí seemene idiicaabo, idiimitübo miyaano jüheveminaafi idiicaabo! Iticovoji Moocaani jühaico, ¿collihi suufenitübo ciryu ciryu moonüboro diicahicahi? ¹¹ Jisu íco Moocaani use aamiji dihaallí íco ijaabavequi. Jaabo nihíba seseque atyimetübo diicahi guenene, nooboro.

Jaasumiro civono diibedi minifutuuno aimuufaibadi. Jaaneri dudüví icaubo. Jaanegui saatohoco guínuubo ihusetí agaayícimoro diiboco isatyequi. ¹² Jaanoco ihaivojübo aatyimeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijico ijübogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomí Pisidia Jiinjéri Iicano Antioquiaví Ifetehi.

¹³ Jaadi Pablomí ijícamaaimoro Pafó cuumití ufuumo ifutuuhi Pergeví Panfilia

jiinijevi. Jaamañovi Jua Marco onoobo diitisico ejeevesuuboro uumiuhi dojicuviro Jerusalevi. ¹⁴ Jaanobuunati diitisi Pergeti fatyuuhi Antioquiavi Pisidia jiinijevi. Jahi judiomí jaguisisumi sinagogajafaño ufuumísiro casívvutumísi. ¹⁵ Jaadi Moise tajíba aameneque, bu Moocaani iimaaminaa aameneque icano emeciudi sinagogaja aivojito atajíbaunegui dilluumo: Fañi, fagojibogoma mihicahachijí miyaminaadi jisu mihiimaa, noomoro.

¹⁶ Jaanegui Pablo agañiivuuboro ihuseri faguubo llívi iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyaminaa muguubu; amíhai tolliro Moocaani jeecívominaa. ¹⁷ Moocaanico amíhai Israel cuumiminaa mimiyaavogoobo moheedeeteque icíuhi. Jaaboro diitoti ajashuti cuumi eetavuubo siicumifeenevi Egiptori iicausumi. Jaadi toojiinijeti imityari diitoco iinusuubo. ¹⁸ Jaadi Moocaani miimísiici ticovovi ficabano sícaihigo diitoco jaabicíuhi. ¹⁹ Jaaboro sahuse juugahuseti miicumíici icano jiinije miyaminaaco Canaan jiinijevi ifinísuuboro moheedeeteque ijiinijeneque acíubo. ²⁰ Jaadi cuatro ciento cincuentadi ficabavabuunati diitoco fagominaafeenedi tajíbahicaubo. Jaanobuunati Moocaani iimaaminaafi Samuel iicausumi ²¹ Moocaanico dilluumo aivojiboti diitoco ihaciqui diitoco itajíbahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco acíuhi miimísiici ficabanohachuta ticovovi aivojiboti Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco. ²² Jaadi Moocaani Saulco ihaivojiti gañíuhi. Jaaboro aivojiboti Davidco ficuubo. Jaaboti Moocaani nuuhi:

Isai achi Davidco atyimehi: Tajeeb#i onoobadi iicaaboco uujoho iimogobadi iicajiiboco, nooboro. ²³ Jaabo David iyaachimihaiobou Jesu, Moocaani Israel cuumiminaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadi. ²⁴ Jaabo Jua Jesu saautinaacaro j#ibeguehicauhi paryi Israel cuumiminaaco: Minitisuquimaaje am#ihai eedeehifico mejeevesumoro, nooboro. ²⁵ Jaabo Jua ij#ibogoco imivucuujino fitino nuubo: Am#ihai uco diiborucu, noomoro mehesicin#ibo icat#ihi. Tabuunati saajiibo tajanaaniv#i iicaabo. Jaabov#i ifotot#ihi diibobadi sihidi jeevahi. Jaabou, diibo t#ihaipaaje duujeque isinaayujiruunova, nooboro.

²⁶ Jaamo am#ihai ta#ahabomi Abraham yoto seeme mihicamo, tolliro am#ihaifeene siicumoto Moocaanico mejeevivomo icano. Am#ihaidi iicano jino taajasuj#ibogo.

²⁷ M#iro Jerusaleri iicamo paryi ihaivojitoma Jesuco gaajaut#ihi, Moocaani iimaaminaa aameque fahijivaro jaguisisumi #ifin#irumo gaajahicautimo. Jaamoro diitoro Jesuco iguijeniguusumi toohaamefa#o onoonoco miyaavusuumo. ²⁸ Toonohalliti agaicaaujirunoco diibov#i aatyimeutin#egui Pilatoco dillumo diiboco igaicaauqui. ²⁹ Jaamoro diiboti aamefa#o onoobadi iicacuusumi ihimohobujeti iniitusuumoro c#umo. ³⁰ Jaaruuboco Moocaani gujivefa#oti buheetesuhi. ³¹ Jaabo guenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea j#in#ijeti Jerusale cuumiv#i ufuumov#i. Jaamo diito jisumi diiboti miyam#inaaco j#ibeguehicaui.

³² Jaamo m#ihai am#ihaico mij#ibeguehicaui

iimino j#bogoco Moocaani moheedeeteque unuunoco. ³³ M#hai diito iyaachim#hai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefa#no capitulo dos onoobadi: H#joho taseemene jifucu uubadiro idiicaabo, noonoro. ³⁴ Moocaani diiboco ifi tuucitino iicaqui ubuheetesuujinoco jilli nuubo. Jaabo ico uujoho aciji Davidco unuunoco, nooboro. ³⁵ Jaabadiro bu Sisalmovi noono: Agaij#bo dijeecivominaafi ifico deevesujitihi tuucitino iicaqui, noonoro. ³⁶ Jaabo David isumiotoco imino moon#ubo Moocaani onoobadi: Jaabo iguijeveuboco iheedete cojivi ci#umo. Jaabo tuuci#uhi. ³⁷ Jaanoti Moocaani ubuheetesuubo tuuci#utihi. ³⁸ Jaanegui fa#ni, magaaja diibo Jesufeenedi imiti buusuco am#haico mij#bogonoco. ³⁹ Mi#ro Moise taj#baco omoon#umo taajatimo iicahicamo paryi Jesuco imiyaavogomo diibofa#odi taajaji. ⁴⁰ Jaanegui imino mehesicini; Moocaani iimaaminaa jilli unuuno am#haihallivi icadino:

⁴¹ Memeeci am#hai dejecuminaa, majabafitomororo mifin#cini uujoho Moocaani iicaabo am#hai mihicasumi sihidi ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho am#haico ij#bogorunoco miyaano meneejitirahi, onono.

⁴² Jaadi Pablomisi inahabonim#naama judiomisi sinagogajati ihinuunoco judiomisi iicatimo nuuhi: Sijaguisivi jei m#haico siino mij#bogo, noomoro. ⁴³ Jaadi Pablomisi jahisivi iinuucuumisi dojicuti fuumo sihidi judiom#oto, siicumio miyaavogominaa icamo. Jaamoco diitisi

fajinihicauhi: Moocaani imihijiguinoro mihica, sefano noomisiro.

⁴⁴ Jaadi sifoo jaguisivi fiiticuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijico iguubuqui.

⁴⁵ Jaanegui judiomihidihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaumoro dejecuhicaumo.

⁴⁶ Jaarunaa Pablomihisi igototimihisi nuuhi: Iticonihimihai judiomihico Moocaani iijico miiibeguejirahi. Jaarunoco magaaayicitimoro ifinijitino ifima mihicagotihihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

⁴⁷ Jillihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

Ico ficuuhihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

⁴⁸ Jaanoco siicumimoto uguubuumoro imo imo minifutuuhihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

⁴⁹ Jillihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

⁵⁰ Jaarunaa judiomihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

⁵¹ Jaanoma iicaumihidimiyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaanegui amihai cojiti siicumimotojaagoviro mefejeji, noomisiro.

⁵² Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija ijeebhinofaño iicaumaño.

14

Pablomisi Iconio Cuumivi.

¹ Jaadi Iconiovi Pablo, Bernabe icamisi judiomĩ sinagogajafaño fuuhi. Jaamĩsiro j#beguehicauhi. Jaanoco sihidi miyaavuguumo judiomĩ griegomĩoto icamo. ² Jaarunaa saatoho judiomĩ imiyaavuguutimo siicumiotoco esaayusuuhi inahabomico ij#hevequi. ³ Jaarunoco igotomisi tuucuumivi guenenene icaumisi Moocaaniti j#bogomĩsiro. Jaabo Moocaani iimihuseti ihiimaanoco miyaavugusuhicauhi #fusunoco, sihidi ejeevanehejeque icano omoonihicanofeenedi. ⁴ Jaarunaa tuucuumio miyamĩnaa dugaacinĩuhi saatoho judiomĩjaagodi, saatoho minisumĩnaajaagodi icano. ⁵ Jaanoma iicamo judiomĩ, siicumiototo icano aivojitoma j#cucasiuhi diitoco idaasuno omoonimoro guisibaneri ihaamiqui. ⁶ Jaanoco Pablomisi agaajaciumĩsiro gaauhi Listra, Derbe icanovi, Licaonia j#inije ufocono cuuminovi icano. ⁷ Jahi tolliro taajasubogoco j#beguehicaumisi.

Listra Cuumivi Pabloco Guisibaneri Aamimo.

⁸ Listra cuumivi icaubo saafi ifiivuunotiro igoti#bo iicaubo. Jaabo giciniuhi igoti#bo itihai iimiutineri. ⁹ Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunichicauhi. Jaanegui Pablo diiboco imino emeeciubo gaajaciuhi: Ujoho buheeki, nooboro imiyaavuguunoco. ¹⁰ Jaanegui Pablo sefano nuuhi: #Sano ticovoro ditihaihallivi dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.

Jaaboro igooboro fuubo. ¹¹ Jaano Pablo omoonĩunoco miyamĩnaa aatyimeumoro

sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa ifibadi ifivotomoro mojaago niitehi! noomoro.

¹² Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo ijibeguehicauneguiha. ¹³ Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi niivimico deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisico sihidi miyaminaa diitisico iimomoro jeevivuujirumo iniivimico agaisiraicumoro. ¹⁴ Jaanoco iminisuminaatisi Bernabemisi agaajaciudi igaachehunoco agallicumisiro jicafutuuhi miyaminaafeenedi coovadiicinimisiro: ¹⁵ Amihai, ¿collihi tolli momoonihi? Amihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguiha misi masaahi. Tolli iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo idiboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jinijeque, muuañoco icano paryi faabohoco ifivusuubojaago. ¹⁶ Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui. ¹⁷ Jaaruubo fahijivaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino moonibo, nijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco aciibo imo imo mihicaqui. ¹⁸ Jilli noomisiko diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufenutirumo iniivimico agaisiraicimo diitisico ijeehivequi.

¹⁹ Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitihallivi abañumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine guijevecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi

iguiiyiciumorogañijeuhi. ²⁰ Jaabohallivi Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano sesevedi Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.

²¹ Jaacuumivi taajasujibogoco jibeguehicaumisi. Jaadi sihidisti Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Listra, Iconio, Antioquia icanovi. ²² Jaacuumijevi Cristota iicaumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefejimoco idaasuno moonijimo, noomisiro. ²³ Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani itemequi.

Pablomisi Siino Uumihisiria Jiinjeri Iicano Antioquiavi.

²⁴ Jaanobuunati fatyuumisi Pisidia jiinjefeenedi. Jaamisi ifutuuhi Panfilia jiinjivi. ²⁵ Jaamisiro Perge cuumivi jibeguehicaumisi. Jaadi fuumisi Atalia cuumivi. ²⁶ Toonoti ijicafutuumsiro muuairi fuumisi Antioquiavi iticoni diitisico Moocaani imihijifañodi idudicamaaqui ificuumivi. Jaanoco toono imivucuumisi. ²⁷ Jaamisi Antioquiavi agaseudi igaiyiciumisi paryi Cristotaco. Jaamisiro jibeguehicaumisi paryi Moocaani diitisima omoonihicaunoco judiomi icatirumedi Moocaani iguhugaco faayiciuhi diito imiyaaveguequi. ²⁸ Jaamañovi Pablomisi guenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevi Igaivuumo.

¹ Jaasumi saatoho Judeati Antioquiavi ufuumo inahabomico jibogomo ticoni uhi: Mataajaqui iticoni ami hai meeheque miqiticiji Moise atajibaubadi, noomoro. ² Jaamoma Pablomisi sihidiro idillucasiumisiro jenaucasihicauhi. Jaanofeenevi Pablomisiko ficuumo saatoho icano Jerusalevi ifeequi minisuminaama, Jerusaleri iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimatequi.

³ Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jini je, Samaria jini je icanofeenedi. Jaamo inahabomico jibogomoro feehicauhi siicumimoto icarumo iheedehiijico ejeevesuumoro Moocaanico agaayicumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidi imo imo icaumo.

⁴ Jaanaa Pablomisi Jerusalevi ifutuumisiko paryi Cristota, minisuminaa, iquillahuto icamo imo imo diitisiko gaayiciuhi. Jaamoco diitisi jibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonihicaunoco. ⁵ Jaarunaa saatoho fariseomiototi imiyaavuguumo ujulleeveuumoro nuuhi: Imijiruno tolliro judiom iicatirumo imiyaavogomo meeheneque miqiticino. Jaamoro mataajibano Moise atajibaubadi iicaqui, noomoro.

⁶ Jaanegui igaiuumo paryi minisuminaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaaqui. ⁷ Jaanoco sihidi ejenaucasihicaunobunati Pedro agaaniivuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomi,

am#hairyo magaajacuuhi iticoni uco Moocaani
iciuhi am#haifeeneti, taajasuj#bogoco judiomi
iicaturumoco j#bseguequi jaamo imiyaaveguequi.

⁸ Jaabo Moocaani famoo jeeb#noco
agaajaabo ifusuuhi tolliro diito agaayiciunoco
Igajaco aaciunofenedi m#haico iicaubadiro.

⁹ Moocaani diitoco m#haifañoti guinov
ficuutih. Jaamo jeeb#noco niticuubo diiboco
imiyavugumaño.

¹⁰ Jaamo ¿collihi am#hai
mimiyaavogotih Moocaani omooninoco?
Jaamoro jito imiyaavogomohalivi obocitaj#baco
mificuuhi, moheedeete, m#hai icarumo
meheetavejiturunoco.

¹¹ Jaanoco diitobadiro
m#hai mataajainoco magaajahi Jesucristo
imihijifeenedi.

¹² Jaanegui famooro ill#vuumoro Bernabemisi
ij#bgonoco guubuniciumo gaajataco,
ajabafiranehejeque icano diitisifeenedi
Moocaani omoonihicaunoco siicumiotofeenevi.

¹³ Jaanoco ihiimaaunobuunati Jacoobo nuuhi:
Tañahabomi, uco muguubunici, nooboro. ¹⁴ Simon
Pedro m#haico j#bseguehi, iticoniibo Moocaani
judiomi iicaturumoti iyototi #cinoco. ¹⁵ M#ro jilli
noono Moocaani iimaaminaa acaatinuno:

¹⁶ Jinobuunati uumiji. Jaaboro siino gañiyciji
aacutuuja David ijaco. Aacutuunoco
siino iimibachuuboro eetaveji. ¹⁷ Jaano
coovoto paryi Moocaanico iguinequi
paryi jinijeminaa tamomoco ijeeceivequi
icano. ¹⁸ Jilli noobo Moocaani jinooco
agaajasuubo sicijetiro.

¹⁹ Jaanegui uujoho am#haico neehi:
Judomi iicatumoco gañuhusuno momoonidino

iheedehiijico ejeevesucuumoro Moocaani-
jaagoviro iicacuumoco. ²⁰ Imicuujiño
aameque macaatinahaamefaño jilli meneeji:
Ijinita jeeçivoco deetavucuudino, saatohoba
ataabavatimo buhigueejedi gaigoomima icadino,
bu asimico udusuucineri amacanisumehejeque
duucuudimo, tiihohoco aducuudimo. Jilli
noomoro ²¹ faacuumivariro icamo siicijetiro
Moise tajiibaco ijiibeguehicamo sinagogajanofaño
fahiijivaro jaguisifucuva ticovoocivi, nuubo
Jacoobo.

²² Jaanegui minisuminaa, quillahutomihai,
paryi Moocaani iijaminaama ihiimaacasiuumoro
saatohoti ifeeneti iciuhi. Juda icaruuboco
Barsaba enehicaubo, Sila onoobo aivo
diitofeeneti imiyaamisi iicamisico iciumo Pablo,
Bernabe icamisima Antioquiavi igalluuqui.

²³ Jaamoma aameque galluumo: Miihai
minisuminaa, quillahuto, paryi monahabomi
icamo moojico magalluuhi, monahabomi judiomi
iicatirumo Antioquiari, Siria, Cilicia icano
jiinijeri iicamojaago. ²⁴ Miihai muguubuhi

jimañoti saatoho ofoomovaha amiihaico
ihiimaari gañuhusuno moonihicahi miihai
matajiibatimo. Jaamo amiihaico mitasuhicahi:
Amiihai meeheque miqitici. Jaamoro Moise
atajiibabadi mihica, enehicamo. ²⁵ Jaanoma
mihicamo sabadiro monoomoro moofeeneti
saatohoti mihicahi amiihaijaa magalluuqui
magaijino nahabomisi Bernabe, Pablo icamisima.

²⁶ Jaamisi ñihicunofeenedi ifico ficuuhi
Jesucristo momohalliti. ²⁷ Jaanegui amiihaijaago
magalluuhi Juda, Sila icamisico. Jaamisi

am#haima ihiimaam#siro imino am#haico j#beguejimisi. ²⁸ Jilli Moocaani Gajadi imino, m#haidi imino icano janaan#ci siinoco am#haico mataj#batihi. Jino id#nocoro am#haico meneehi: ²⁹ Ijinitaco ejeecivucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro udusuucineri amacan#sumehejeque muduudino, t#johoco mahaduudino, saatohoba ataabavatimo jahisihijedi gaigoom#ima icadino. Jilli mihicahachij#i imino momoon#ji. Tah# imino mihica, noomoro.

³⁰ Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiav#. Jaama#ootoco iigaiy#ic#umoro toohaameque ac#uhi. ³¹ Jaahaameque inahabom# emeeci#umoro sihidi imo imo minifutuuhi toohaamefa#o diito ajacusunoco aaty#meumoro. ³² Jaamisi Juda, Sila icamisi Moocaani iimaaminaat#si icauhi. Jaama#o inahabom#ico sihidi ij#iri afaj#in#imisiro diitoco quehecutusuuhi. ³³ Jaanobuunati gueenene iicauno nijequet# inahabom# diitoco galluuhi: Sajeeb#ima mofoo, noomoro doj#icuv#iro diitoco agalluumo-jaago. ³⁴ Jaarunaa Sila toonov#iro fitafutuuhi.* ³⁵ Toll#iro Pablo, Bernabe icamisi Antioquiav# fitafutuuhi. Jaamo sihidi saatohoma j#bogomoro icahicauhi Jesucristo j#bogoco.

Pablo Siino All#nihi Ij#bogotoobo.

³⁶ Jaanobuunati goovacuutinoti Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino faacuumivav# monahabom#ico memeece#tequi, #naa mill# iicamo? nooboro.

³⁷ Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco. ³⁸ Jaarunaa diibo diit#sico

* **15:34** Sahaamefa#o toversiculoco ficuutimo.

Panfiliavi ejeevesuuboro uumiuhi diitísico idudícamaajeque amusutíbo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutihí asatyunoco. ³⁹ Jaanoco síhidi ejenaaucasiunoma iicaumísi dugaavocasiuhi. Bernabe Marcoma íjicafutumísiro Chipre chugaiví fuuhi. ⁴⁰ Jaanotí Pablo Silaco íicíuboma fuuhi Moocaani imihíijífañodí inahabomí agalluudí. ⁴¹ Jaamísi fatyuuhi Siria jíiníje, Cilicia jíiníje ícanofeenedí inahabomíco quehecutusumísiro Cristotaco.

16

Pablomísimá Timoteo Gataavehí.

¹ Pablo, Sila ícamísi ífutuuhí Derbe, Listra ícano cuuminoví. Jahí atyímeumísi miyaavogomínaafi Timoteo onooboco miyaavogomínaago judiomíogo griegooboma iicaugo achico. ² Jaabotí inahabomí Listrari, Iconiori ícano iicaumo imino iimaahicauhí. ³ Jaaboco Pablo imuguuhí diitísima ígataavequi. Jaaboro íimeeheque quitícisuhí tahí iicaumo judiomí ímuguujítíruneguiiha famooro díibo caaní griegoobo iicaunoco agaajaumaño. ⁴ Jaamísi faacuumivafañodí ufuumísi inahabomíco jíibogomísiro feehicauhí Jerusaleri iicaumo minísumínaa, íquillahuto ícamo diitísico unuubadí. ⁵ Jaaneri paryí Cristota quehecumo minífutuuhí miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaacivíro guiraatomoro feehicauhí.

Pablo Macedonia Jíiníjeomínaafi Gaijaco Atyímehí.

6 Jaanaa Moocaani Gaija j#bugusuutih
 Moocaani iijico Asia jiinijevi. Jaanegui
 fatyumo Frigia, Galacia icano jiinijefeenedi.
 7 Jaamo ifutuuhi Misia jiinijejinivi. Jaamañoti
 esamaaiumo Bitinia jiinijevi ifeequi. Jaarunaa
 Jesu Gaija imuguutih. 8 Jaanegui Misia
 jiinijefeenedi sanotcovoro afatyumo ifutuuhi
 Troa micuvi. 9 Jaamañovi Pablo fucu gajafaño
 atyimeuhi macedoniaminaafi julleeciniboco.
 Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinijevi
 disaa. Jaaboro mihaico daamusu, nooboro.
 10 Jaanoco Pablo aatyimeunegui mihimibaivo
 Macedoniavi mefeequi: Fine Moocaani mihaico
 coovahi tahi taajasubogoco mij#beguequi,
 munuuh.

Pablo Filipino Cuumivi.

11 Jaadi Troa micuti mij#cafutumoro
 sanotcovoro mufuumo mihifutuuhi Samotracia
 chugaivi. Jaano sesevedi mihifutuuhi
 Neapolis micuvi. 12 Toonoti mufuuhi Filipovi
 Roma cuumi Macedonia jiinijeri iicacuumi
 imiyacuumivi. Jaamañovi gueenejisuno
 mihicauhi. 13 Jaamo jaguisifucusumi
 tuucuumiti jahisivi mufuuhi muuajinivi
 tomañovi Moocaanima ihiimaanicimañovi
 macasivuumoro Moocaani iijico mij#buguuh
 gaigoomi igavuumoco. 14 Jaamotiu saafigo
 Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago
 iiminoono gaachehunoco tifaiba iicacheunoco
 naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecivehicaugo
 mij#bogonoco guubunichicauhi. Jaago jeebico
 Moocaani faayicuihi Pablo ij#bogonoco imino

iguubuniciqui. ¹⁵ Jaago paryi iijaminaama nitisuquimaaiugo. Jaagoro miihaico neehicauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiiji taajafa masaamoro mihicava, noogoro miihaico iijavi fitiuihi.

¹⁶ Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovi mufuumo mahatyimeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañoti gaajaci iji gaajacihicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidi nihibamico gaayicihicauhi diigo agaajacinohallivi. ¹⁷ Jaago miihai Pabloma mufuumo dojicuti fuugo coovadiicinigoro: Jito Moocaani caamovohi iicaabo jeecivominaa. Jaamo amiihaico taajasu jiihaico jiiibeguehi, noogoro feehicaugo fahiijivaro.

¹⁸ Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojicuviro diigojaa acafesaavuuboro igaajaci ijico nuubo: Jesucristo momofeenedi ico tajiiibahi. Diigofañoti diino, nooboro.

Jaasumiro diigoti ihiji iinuuhi.

¹⁹ Jaanoco diigo abajato atyimeuhi diigofeenedi nihibamico iicahaurumo iicicuujitinoma iicamo Pablomisico agaayiciumoro satyuumo aivojitojaago naajetehasifeenevi. ²⁰ Jaamisico fagominaa imega ifutusuumororo nuumo: Jitisi judiomisi iicamisi muucuumico gañuhusuno ñaaaisuvahi ijiiibegueneri. ²¹ Jaanoco miihai magaayicimoro minisugothi romanomi mihicamaño, noomoro.

²² Jaanoma iicamo sihidi miyaminaa Pablomisijaa sifiratuuhi. Jaanogui ifagominaa tajiiibauhi igaachehunoco ujujuucumororo diitisico imeiñeri ihaamiqui. ²³ Jaamisico

sihidi ahaamihicaumoro civojafaño ficuumo. Jaamoro itoomominaafico tajimbaumo imino iteemequi. ²⁴ Jaanegui itoomominaafi diitisico aivo fañoomecufa iicauhimonobafaño cuhufono jiihacuui.

²⁵ Jaafucu fucufeene Pablomisi Moocaanima ihiimaamisiro Cristo masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacivojaminaa guubunichicauhi.

²⁶ Jaanaa imimañobati sefano icivoja nicuta maryibauhi. Jaaneri paryi icivoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icivojaminaa sisita ijigaiñehino sinanamaaiuhi icano. ²⁷ Jaanaa itoomominaafi aaicuuboro meeciurunaaca paryi icivoja guhugano faayiciniuhi. Jaanoco itoomominaafi aatyimeuboro ihaamigaco guiiyiciuhi ifico iinoro igaicaauqui: Paryi fine icivojaminaa gaacuui, nooboro.

²⁸ Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Milli difico moonidino. Famooro mihicahi, nooboro.

²⁹ Jaanegui itoomominaafi cuegahuco dilluui. Jaaboro goovano jicafutuubo icivojafaño sihidi vivivi iigutuuboro Pablomisiguiino memuiivutuubo. ³⁰ Jaanegui fañoomecuti diitisico ihiinusuboro nuubo: Aivojitisi, ¿milli uujoho mooniji niquejefaño taajaqui? nooboro.

³¹ Jaanegui diitisi iimusuhi: Aivojibo Jesu-cristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryi diijaotoma, noomisiro.

³² Jaamisiro diiboco paryi iijaotoma jibuguumisi Moocaani iijico. ³³ Jaafucuro itoomominaafi diitisico ahaamihicauno tujaavonoco nituubo. Jaadi paryi iijaminaama nitisuquimaaiumo. ³⁴ Jaadi diitisico iijajaago

asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryi iijaminaama imo imo icauhi Moocanico imiyaavuguuneri.

³⁵ Jaanaa fucuro ifagominaa sisiminaaco galluuhi icivoja toomominaafi jaago diitisico isinaayuqui. ³⁶ Jaanegui itoomominaafi Pablomisico nuuhi: Fagominaa uco tajibahi amisisico sinaayuqui. Jaanegui sajeeb# mihiinucu, nooboro.

³⁷ Jaarunaa Pablo isisiminaaco nuuhi: Misi romanomiotisi mihicamisico miyaminaafeenevi ahaamihicamoro. ¿Misiv# iimitinoco aatyimetimoro misico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro misico iinusuvamo, nooboro.

³⁸ Jaanoco isisiminaa ufuumoro ifagominaaco jibugutuuhi. Jaanoco romanomiotisi diitisi iicaunoco uguubumoro sihidi iguutumo.

³⁹ Jaanegui ufuumoro diitisi toonoco iimibachujeumoro diitisico iinusuumo. Jaamoro diitisico: ¿Jiicumiti collihi mufuucutithi? nuumo.

⁴⁰ Jaadi icivojafañoti ihinuudi Lidia onoogo iijajaa fuumisi. Jaamisiro inahabomico emecijeudi diitoco equehecutusumisiro tuucuumiti fuumisi.

17

Tesalonica Cuumivi Ñaaivomo.

¹ Jaanaa Pablomisi Silama ufuumisi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofenedi afatyumisi Tesalonica cuumivi ifutuuhi judiom# sinagogaja icamañovi. ² Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanicibadi sinagogajafaño feehicauhi mijaguisici, sajaguisi idino fucuva diitoma

iimaahicaubo. ³ Jaabo Caatinahaamefañodi diitoco jibeguehicaubo Cristo idasuno iicauboro iguijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaani Jesuco uujoho amihaico jibeguehicaahi. Jaabo diibo Cristo, nooboro.

⁴ Jaanoco saatoho judiomiti imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamisijaa minifutuuhi, tolliro sihidi griegomi Moocaanico ejeecivehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidi ajashutino obocifino gaigoomi miyaavuguuhi icano. ⁵ Jaanoma iicamo judiomiti imiyaavuguutimo ataaquivuumoro iimitino gaifiimico iigaiyicuumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaisumo. Jaamoro Jason onoobo ijaco cabociumo Pablo, Sila icamisico agaayicimoro miyaminaaco ihaciqui. ⁶ Jaarumo Pablomisico aatyimeutinegui toojao abajaabo Jason onooboco satyuumo saatoho inahabomima tuucuumi aivojitojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomisiditi: Jito faajiinijequere rugueenimoro efehicaumo juu gasecuuhi. ⁷ Jaamoco Jason ijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojibo* tajibaco imino moonitimo: Sifi aivojibo icahi Jesu neehicamo, noomoro.

⁸ Jaanoco paryi miyaminaa aivojito icamo uguubuumoro sihidi ñaaiivuumo. ⁹ Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomijaago inihibamico ificumoro iinuuhi.

Pablomisi Silama Berea Cuumivi.

¹⁰ Jaasumiro inahabomi Pablomisico fucu Berea cuumivi galluuhi. Jaadi tahi ifutuumisiro judiomiti sinagogajafaño fuuhi. ¹¹ Jaamo

* **17:7** Cesar onoobo.

tomaño judiomí Tesalonica cuumiri iicaumo janaaníci imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijico imino agaayíciumoró fafucuvaacivíro Caatinihaamefaño onoonoco iifinícihicauhi: ¿Naa miyaanoco mihaico noomísi? noomoro. ¹² Jaamoro sihidi saatoho diitotí miyaavuguuhi. Tollíro griegomítí sihidi gaigoomí obocífimo miyaavuguuhi, bu sihidi gaifimí icano. ¹³ Jaanoco Tesalonicao judiomí Pablo tollíro Bereaví Moocaani iijico ijibogonoco uguubuumoro tahí fuuhi. Jaamoro tomaño miyamínaaco ñaaísutuuhi. ¹⁴ Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomí Pabloco goovano galluuhi muuajíniví ifeequi. Jaanotí Sila, Timoteo icamísi Bereaví fitafutuuhi. ¹⁵ Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumiví. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamísico mijibogo goovano tajaaní isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumiví Icahi.

¹⁶ Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamísico Atenatí otoomoobo atyímehicauhi faacuumifañoro ijínita iicanoco. Jaaneri sihidí idaasuvehicaubo. ¹⁷ Jaanoma iicaabo judiomí siicumíoto Moocaanico ejeecívehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadíro fafucuvaacivíro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo. ¹⁸ Jaanotí saatoho gaifimí epicureo onoono jibogoco nisiquimaaihicaumo. Jaanotí saatoho estoico onoono jibogoco nisiquimaaihicauhi. Jaamo ticoníuhi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Millí fine mihaico neejiruubo, jaaní ihiimaafifibo?

noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Fine siomo diosmi jibogominaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco ijibeguehicauneguiha.

¹⁹ Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoobaivi: Miihaico diibogo jino bojibogoco isivanoco. ²⁰ Magaajatinehejeque miihaico diibeguehichi, ¿milli iicanehejeque neehicahi? noomoro.

²¹ Jaamo atenaminaa, siicumijeoto icamo jinejebaco moonitimo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.

²² Jaanegui Pablo Aeropagobaivi diitofeeneti ujulleveuboro nuuhi: Amiihai atenaminaa diosmi jeecivominaa mihicamo. ²³ Miiro amiihai diosmico mejeecivehicamañehedi afatyoobo samañovi atyimehi, jilli noonoro acaatinicininoco: Dios Agaajaratiboco, onoonoco. Miiro diiboco gaajatimo mejeecivehicaaboti jino uujoho iimaahicahi.

²⁴ Jaabo diibo Moocaani jiniijeque paryi fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiniije, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyaminaa eetavotajafaño icatibo, miyaminaa jeecivo sefari icatibo, ²⁵ jinejete cuujivaachutibo icano. Jaabo miihai famoocoro fiivoco acibo, guibuhubaco majaguisiqui acibo, fanoovaco acibo icano.

²⁶ Jaabo miyaminaaco saafi tijotiro faacuumiva miyaminaaco fiivusuubo fanoojinijehalliviro iicaqui. Jaaboro jino paryi mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo.

²⁷ Jaamo Moocaanico miguiinehi dudivi mahatyimequi famoova cojiti tehesijitiruuboco.

²⁸ Jaabo Moocaanifeenedi mihiguehi, mihicahi.

Tolliro amihai poeta caatiniminaafi: Mihai Moocaani yoto, nooboro, unuubadi. ²⁹ ¿Milli bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaajirahi, Moocaani oro eetavota, nihibami eetavota, guisi eetavota icano iicanoco? Jilli gaifimi: Jilli fine jeevaabo, noomoro ijeebifañodi esicinimoro eheetavonoco. ³⁰ Siicijenaha miyaminaa gaajatimo iicaunoco Moocaani aatyimetibobadi icauhi. Jaanoti jisumi Moocaani paryi fahigova miyaminaaco tajiibahi iimitico ijeevesuqui. ³¹ Jaabo Moocaani oovicuuhi miyaminaaco ijaadaco aacijifucuco. Jaafucugui saafico ificuubofeenedi miyaminaaco miyaaajiri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guijevfeenetu ubuheeteunofañodi Moocaani gaajasucuhi, nooboro.

³² Jaanoco diito miguijevnebuunati siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanoti saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonoti muguubuji, noomoro.

³³ Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhinuhi. ³⁴ Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojicuti fuuhi. Jaamofaño icaubo Dionisio Aeropagobaivi efeeefimo bocibo iicaubo, bu tolliro saafigo gaigo Damari onogo, bu saatoho icamo.

18

¹ Jaanobuunati Pablo Atena cuumiti fuuhi Corinto cuumijaago. ² Jahi atyimeubo saafi judiomioobo Aquila onoo, Ponto jiinijeoboco, bohonoro mogaima Pricila onogoma Italia jiinijeti asaaumisi gaseuhi. Tahigo aivojibo

Claudio onoobo iinusuuhi paryi judiomico Roma jiniyeti ifeequi. Jaamisico Pablo baatuuhi. ³ Jaabo diitisi ududicamaaiño yomonocoro bu dudicamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitisisa fitafutuubo sano idudicamaaiqui. ⁴ Jaabo Pablo fajaguisivaviro sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomi, griegomi icamoco miyaavugusuhicaubo.

⁵ Jaanaa Sila, Timoteo icamisi Macedonia jiniyeti asaaumisi gaseunaa Pablo judiomico ijibogohigoviro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amihai meteemehicaabo, nooboro. ⁶ Jaarunaa diito ticovauhi diiboco ijiihevemere idicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaivirisuubo diitoco ejeevesuno jibogobadi iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amihai tijoho amihaihalliviro icaji, tahallivi icajitino. Jisumitiro judiomi iicatimojaagoviro fuucuuji, nooboro sinagogajati iinuubo.

⁷ Jaaboro Justo onoobo Moocanico ejeecivehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja uufequeriro iicaujajaago. ⁸ Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojibo Jesuco miyaavuguuhi paryi ijari iicaumo iyotoma. Tolliro bu sihidi Corinto cuumiminaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitisuquimaaiuhi. ⁹ Jaanobuunati Jesu, fucu gaijafenedi Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufenitibo dibogo. ¹⁰ Ima uujoho icahi, mihaiñooba ico milli moonijitih, jiicumiri sihidi tamiyaminaa iicamaño, nooboro.

¹¹ Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhu Corintovi saficaba, sificabatifeenedi icano Moocaani iijico diitofeenevi jibogooboro.

¹² Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinjevi aivojiboti iicaudihivi. Judiomi ijicucasiuromo Pabloco satyumo ihaivojibo itajiba icagahalliri giciniubojaago. ¹³ Jaamoro diiboco nuumo: Jaani miyaminaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadiro ijeecivequi tajibafa onootibadi, noomoro.

¹⁴ Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojibo Galion onoobo judiomico nuuhi: Jaani imitino iicaaboro sitaaco imooniruva amihai judiomi monoonoco miyaano uujoho guubunijirahi.

¹⁵ Jilli ticovo iimaano, bu ticovo momonoro, bu jilli amihai tajibaro icano iimaanoco: ¿Milli bu uujoho moonijirahi? Tahii amihairyo mihimibachucasi imogotihii uujoho tonehejeri ihiimaanoco, ¹⁶ nooboro diitoco tomañoti galluubo. ¹⁷ Jaanoma iicamo paryi griegomi, sinagogaja aivojibo Sostene onooboco agaayiciumoro aamiimo Galion imefeene. Jaarunoco Galion milli nuutihii.

Pablo Siino Uumihii Antioquiavi.

¹⁸ Jaanobuunati Pablo toonovi gueenene icauhi. Jaadi inahabomico ifitacuuboro Pricila, Aquila icamisima fuumo Cencrea cuumivi. Jahigo iinigaico cidaubo Moocaani unuunoco ihifutusuqui. Jaadi ijicafutuumororo Siria jiinjevi muuairi fuumo. ¹⁹ Jaamo Efeso cuumivi ifutuudi Aquilamisico ificuhinuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomima iimaahicaubo.

²⁰ Jaaboco inahabomi fiitiuhi. Jaarunaa diibo imuguutihi. ²¹ Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiji siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesoti. ²² Jaabo Cesarea micuvi #futuudi Jerusalejaa fuubo Moocaani iijaminaaco idillutuubo. Jaadi Antioquiavi fuubo. ²³ Jaanobuunati guenene njequeti tuucuumiti fuubo siino dojicuviro. Jaabo Galacia, Frigia icano jinije cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivi j#beguehi.

²⁴ Jaasumi Efeso cuumivi gaseubo Apolo onoobo judiomioobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatinihaamefaño onoonoco imino agaajauboro j#beguehicauhi. ²⁵ Jaabo imino j#bogociniuhi Moocaani j#haiti. Jaabo imo imo foovono Jesuti j#beguehicauhi Jua niticoro gaajauruubo. ²⁶ Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno j#beguehicauhi. Jaanoco Pricilamisi uguubuumisiro iijajaago diiboco asatyumisiro imino j#buguuhi Moocaani j#haiti. ²⁷ Jaabo Apolo Acaya jinijevi uufuujinegui inahabomi aamusumoro diibedi aameque caatiniuhi. Tah iicaumo Cristotaco ihaciqui diiboco imino igaayiciqui. Jaabo Acayavi #futuudi sihidi amusuhicaubo Moocaani imihijiri imiyaavuguumoco. ²⁸ Jaabo mityano judiomico miyaminaafeenevi taajahicaubo, Caatinihaamefeenedi diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ij#bogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivi.

¹ Apolo Corinto cuumivi iicaunaaca Pablo ifagajino feenedi ofoocinijiri fuubo Efesovi. Jahi atyimeubo fiivaamova Cristotaco. ² Jaamoco diluubo: ¿Amihai Moocaani Gaijaco magaayiciuhi mimiyaavuguusumi? nooboro.

Jaanegui diito iimusuhi: Mihai magaaajathi Moocaani Gaijaco magaayicinoco, noomoro.

³ Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitico jana amihai magaayiciuhi? nooboro.

Jaanegui iimusumo: Eti bu Jua initunoco, noomoro.

⁴ Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehefifico ejeevesuno jibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati asaaboco mimiyaavegueji neehicauhi Jesuditi.

⁵ Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedi. ⁶ Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuuneri Moocaani Gaija diitohallivi niituuhi. Jaaneri diito sijijeri iimaauomo. Jaamoro Moocaani iijico jibeguehicaumo. ⁷ Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisiihidimou.

⁸ Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi nihicugotibo miyaminaaco jibeguequi. Jaabo ihiimaaboro miyaminaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivoji iijico. ⁹ Jaarunaa saatoho mityano ififico eesicinuumoro miyaavuguutih. Jaamoro Jesu jibogoti miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitoti sihigovi fuubo. Jaaboro Cristotaco icuboro satyuubo Tiraano onoobo aameneque jibequehicajafaño.

Jaamoma fafucuvaaciviro iimaahicaubo mifocabaci ticovovi. ¹⁰ Jaamaño paryi Asia jiinjeri iicaumo Moocaani ijico guubuuhi Jesuti ijibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi iicatimeheje icano. ¹¹ Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi. ¹² Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivi ijivonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitino ijimi diitoti iinehicauhi icano.

¹³ Jaarunaa saatocho judiomi gaifimi iguefifimo: Miihai ijimico magañifihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojibo Jesu momoco nisuumo iimitino ijimico igañiqui.

¹⁴ Jilli moonihicaumo sahuse juugahuseti miimisiici idimo icamo saafi Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemi aivojibou. Jaanofeene safoono ijico nuumo: Ico matajibahi Pablo ijibeguehicaabo Jesu momofeenedi saafiti dihiinequi, noomoro.

¹⁵ Jaarunaa diitoco ihiji iimusuuhi: Jesuco uu-joho gaajahi, tolliro Pabloco gaajacuuhi icano. ¿Jaanoti nacu mijoho amiihai? nooboro.

¹⁶ Jaasumiro ihijima iicaubo diitohallivi tigaifiivuuhi. Jaaboro diitoco guinonubo sefano diitoco ahaamiboro ijati gaasuubo diitoco utujaacuuboro sicaimhejeque. ¹⁷ Jaanoco paryi Efeso cuumiri iicaumo judiomi, bu judiomi icatimo icano agaajaumoro sihidi iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidi imehicaumo.

¹⁸ Tolliro bu sihidi imiyaavugumeheje iticoni imitino iicahicaunehejeque jibogomoro saahicauhi. ¹⁹ Jaabadiro bu sihidi apichuco

ihiiimaahicaumo ihapichuno aameneque isivaumoro miyaminaafeenevi jigasuhicauhi ijaada cincuenta mildino ticovovi nihibami icanoco. ²⁰ Jilli Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi imityafeenedi.

²¹ Jaanobuunati Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jiinijejaago. Jaamañoti Jerusalevi fatyuguubo. Jaanobuunati tolliro Roma cuumivi feeji, nuubo. ²² Jaaboro Macedoniavi galluubo Timoteo, Erasto icamisi ihamusuminaatisico. Jaanobuuna diibo Asia jiinijevi ifitafutuubo tomañovi guenene icauhi.

Efeso Cuumivi Ñaaismo.

²³ Tusumi sihidi ñaaismo Jesu jibogoti. ²⁴ Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotiboro miyaminaaco fajiniubo Jesujaagodi iicatimo iicaqui. Jaabo nihibamiri eetavehicauhi diosa Diana onoogo* iija ijinitagayinoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadi ududicamaaimo sihidi nihibamico gaayicihicauhi. ²⁵ Jaamoco paryi sano iigaiyicuboro nuubo: Amihairyo magaajahi jidudicamaajehallivi sihidi mihai nihibamico magaayicihicanoco. ²⁶ Jaano icanaaca amihairyo maatyimemere muguubuhicacuuhi diibo Pablo: Miyaminaa eetavomo diosmi icatimo, nooboro efeehicanoco. Jaamaño miyaminaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jicuumiviro icatino fahigovaviro jino Asia jiinijevi. ²⁷ Jaamaño mududicamaaje gañicafeteji. Jaabadiro bu sihidi ejeevago diosa Diana jeeçivo iija ibocima chahacuuj. Jaadi jilliti diigoco bocigucuujitirumo

* **19:24** Griego ijiri, Artemis onoogo.

paryi Asia jiinjeminaa, bu paryi jiinjeminaa icamo ejeecivehicarugoco, nooboro.

²⁸ Jaanoco uguubuumoro, sihidi sifiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivuumo: ¡Imino diica Diana efesiomi aivojigo idiicago! noomoro.

²⁹ Jaaneri faacuumiro añaavumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamisi macedoniaotisi Pablo gataavominaatisico agaayicumoro satyuumo sinehejeque ihiimaaqui iigaivojafaño.

³⁰ Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyaminaama iimaaqui. Jaarunaa Cristota diiboco galluutih.

³¹ Jaabadiro bu saatoho Pablo nahabovaminaa Asia jiinije aivojito iicaumo saatohoma jibogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.

³² Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicinihicauhi saatoho siibadi onono, saatoho siibadi onono icano ñaacinihicaumo. Jaanoco sihidi samañooto gaajautimo jinejefiri fine iigaivuunoco. Jaamoro sicamañehejeque coovadiinamaaihicaumo.

³³ Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonoti imino jibuguumo. Jaamoro judiomi diiboco chimucumoro satyuuhi miyaminaama diitohallivi ihiimaaqui. Jaanegui imiyaminaaco ihuseri faguuruubo illivequi.

³⁴ Jaarunaa Ihalejandro judiomiyoobo iicaunoco agaajaciumoro sefatuumo janaaniviro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minooci nihiba oovo ticovoocivi: ¡Imino diica Diana efesiomi aivojigo idiicago! noomoro.

³⁵ Jaamo illivuudi tuucuumio aivojito nahaboniminaafi miyaminaaco nuuhi: Efeso miyaminaa, miuro famooro miyaminaa gaajahi jiicumivi sihidi ejevago diosa Diana caamoti

Mercurio onoobo† iicahigoti ihiji iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso. ³⁶ Jaanoco bu ¿miihoho tuunamaaijirahi? Jaanogui millivucu. Jaamoro imino esamaaitimoro siibadi momoonidino. ³⁷ Miiro jiiitisi gaifiimisico amiihai misivahi amiihai diosa Dianati imitino omoonimisiro idicuno ihiimaatimisico. ³⁸ Jaanoti Demetrio, bu diiboma ududicamaaihicamo icano sitahallivi ihiimaajihachijiji jaafa fagominaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqui. ³⁹ Jaanoti sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachijiji aivojito atajibanicibadi iminoro mihigaivomoro mihiimaa. ⁴⁰ Jilli ñaaimoro mihicamaño jimaño jiiinije aivojibo miihaiditi imitino neejirahi. ¿Jaanoco milli miihai mihiimusujirahi jino mañaañoti? nooboro.

⁴¹ Jilli nooboro diitoco llicaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiiinije, Bu Grecia Jiiinije Icanoco Meeçiboro Fuuhi.

¹ Jaamo illiivuudi Pablo Cristotaco covaubo ijiiibeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiiinijevi. ² Jaabo paryi Macedonia jiiinijeotoco emeeçiboro, equehecutusuuboro icano fuuhi. Jaadi ifutuubo Grecia jiiinijevi. ³ Jahigo icaubo minihibaci, sanihiba icano. Jaadi meenegari fuujiruubo Siria jiiinijevi. Jahigo judiomi diiboco agaicaauguunoco agaajaciuboro dojicuviro Macedoniavi uumiubo

† 19:35 Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanoti sihaamefaño imomoco ficuutimo.

siino. ⁴ Jaaboma gataavuumo Sopater onooBo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo icamisi Tesalonica cuumiotisi, bu Gayo, Timoteo onoomisi Derbe cuumiotisi, tolliro bu Tiquico, Trofimo onoomisi Asia jiiinijeotisi icano. ⁵ Jaamo imegavi ufuumoro ifutuumo Troa micuvi miihai Pablomima mihicaumoco iteemetequi. ⁶ Jaadi jari miihai ijicutaama achahano maahuno, jiiibaimobuunati, Filipino cuumiti meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvati Troa micuvi mihifutuuhi. Jahigo sajuguisi toono mihicauhi.

Pablo Troa Micuco Meecituubo.

⁷ Jaanaa jaguisibuunati Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jiiibogooboro fucuvuubo. ⁸ Jaamo igaiciniuhi caamo mecufaño sihidi cuugahuno aachicinihigo. ⁹ Jaanaa saafi sicafefi Eutico onooBo giciniuhi iventanavi. Jaanaa Pablo gueenene ijiiibugumaño sihidi diiboco cigara aivuuhi. Jaaneri icigaubo tercer pisoti caamoti acutuuhi. Jaaboco gañiiyicimo chuumucuuboco. ¹⁰ Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiiibicuihi. Jaaboro nuubo inahaboniminaaco: Mihiguetedino. Jaani buheebe, nooboro.

¹¹ Jaadi Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuboro ifunoco machumo. Jaanobuunati siino ihiiimaaboro seseveubo. Jaadi fuubo. ¹² Jaanaa isicafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidi imo imo icauhi.

Pablo Troa Micuti Mileto Cuumivi Fuuhi.

¹³ Jaanaa miihai imegavi mufuuhi meenegari Ason cuumivi toonoti Pabloco meteemequi, diibo

j#hairi asaajiiboco. ¹⁴ Jahi diiboco mahaty#medi Asonti meenegari saano mufuucuhi. Jaamo Mitilene cuumivi m#hifutuuhi. ¹⁵ Jaano sesevedi Quio cuumi cojidi mafatyuuhi. Jaano sifucuti Samo micuvi m#hifutuumo majaguis#hi Trogilio cuumivi. Jaano sifucuti m#hifutuuhi Mileto cuumivi. ¹⁶ Jilli momoon#uhi Pablo guenene Asia jiin#jevi icanoco iimuguut#ma#o Efeso cuumivi foot#bo iicaqui goovano Jerusalevi ih#fetequi, tahi Pascua j#baimoco ifatyequi.

Efesovi Pablo Moocaani Iija Quillahutoco J#beguehi.

¹⁷ Jaabo Mileto cuumiti Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovi Moocaani iija quillahutoco. ¹⁸ Jaamo asaumoco Pablo nuuhi: Am#hairyo magaajahi Asia jiin#jevi icausumi icahicaunoco. ¹⁹ M#ro fahij#varo am#haifeenevi icahicauhi Aivoj#bo Jesuco jee#vooboro: Uujoho sihidi gaajahi, noot#bo. Jilli icahicauhi sihidi idaasuno icahicauhi judiom# uco aam#gueneri tahaall# tofaihuco filluuboro. ²⁰ Jaarunaa suufenit#bo j#beguehicauhi am#haidi iiminoco miyam#naafeenevi, bu toll#ro iijanofa#o icano. ²¹ Judiom#ico, bu toll#ro judiom# icat#moco icano ij#bogooboro neehicauhi: ¡Am#hai eede#hifico mejeevesu Moocaani imefeenevi! ¡Jaamoro Aivoj#bo Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro. ²² Jaabo jisumi uujoho Jerusalevi feeji Moocaani Gaija taj#bari, tahigo uco omoon#jinoco gaajat#boro. ²³ Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavi ij#bogooboro neehicahi: #joho Jerusalejaago idaasuno c#vojafa#o diicaji,

nooboro. ²⁴ Jaarunoco uujoho esamaaitihi. Tafico gaijitihi, idinocoro imeguehi tajihai niquejevi ifotonoco, bu tolliro uco Aivojibo Jesu imino jibogoco atajibahinino Moocaani imihuseti jibogonoco imivequi icano.

²⁵ Jisumi gaajacuhi uujoho saatohobati amihaifeenevi Moocaani aivoji iijico jibogomoti siino uco mahatyimecujitinoco. ²⁶ Jaanegui jisumi uujoho amihaiico neehi: Amihai imiti jaadaco jisu amihaihalliviro icacujino, tahallivi icacujitino.

²⁷ Jilli amihaiico jibeguehica paryi Moocaani iijico tuunamaaitibo.

²⁸ Jaanegui amihairyo mehesicini. Tolliro imino motoomo igavominaaco Moocaani Gaija amihaiico tajibauhi diitoco meteemequi atajibaunoco. Aivojibo Jesu imiyatiheheri diitoco ajaaducumoco. ²⁹ Jaanoti bu gaajahi uujoho, ofoonobuunati saatoho amihaifeenevi gaseji amihaiico ifinisiqui jicu ovejamico ifinisunicibadi.

³⁰ Miuro amihaifañoti saatoho agañivomoro jibeguejimo sicamañehejeque miyaanobadi, toonoguiinodi amihai mimiyaavogonoco mejeevesuqui. Jaanegui mehesicini,

³¹ majabajeevedino mificabaci, saficaba icano ticovovi paryi amihaiico fafucuvaaciviro tahaalli tofaihuco gañiboro jibeguehicaunoco.

³² Jaanegui jisumi tañahabomi Moocaanima mihica. Diibo imihiji jibogoco mehesicini. Jaano toonofenedi sefano mihicahi, jaano amihaiico Moocaanico ejeecivehicamofeenevi ificuqui.

³³ Uujoho saatoho nihibamico, gaachehuco icano imeguehinitihi. ³⁴ Amihairyo magaajahi tahuseri ududicamaaiboro ucuujivaachunoco

hichicanoco, tolliro bu uuma iicamedi
hichicanoco icano. ³⁵ Miro saicino amihai
beguehicali jilli mududicamaaiqui. Jaamoro
ucujivaachuuboco tooneri mahamusuqui
Aivojibo Jesu unuubadi: Imicani icaabo
sitaaco aaciibo, toonoco agaayiciibo janaanivivi,
unuubadi. Jaanoco mehesicini, nooboro.

³⁶ Jaaboro ememuivuboro diitoma
Moocanima iimaaubo. ³⁷ Jaadi famooro
Pabloma ihibicicasiuromo taaumo, ³⁸ sihidi
daasuvumoro Pablo diitoco: Ofodi uco
mahatyimecujitihini siino, unuuneri. Jaamoro
diiboco ficujeumo meenegafano.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivi.

¹ Jaamo monahabomico mejeevesuumoro
meenegari sanotivovoro mufuuhi Cos
onochugaivi. Jaano sifucuti Roda cuumivi.
Jaamañoti Patara cuumivi mihifutuuhi. ² Patarati
Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyimeugari
mufuuhi. ³ Jaamo mafatyuumo mahatyimeuhi
Chipre onochugaico monaninaagonovi
iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jinijevi
Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari.
⁴ Jaamo tahi Cristotaco mahatyimeuhi.
Jaamoma toonovi mihicauhi sajaguisi ticovovi.
Jaamo diito Pabloco jibuguuhi Moocaani
Gaijari: Jerusalevi feejirahana, noomoro.
⁵ Jaadi tojaguisi ifinudi mufuumo famooro
mogaimima, iseemema icano mihai ficutuumo.
Jaamo mihifutuhi tuucuumijinivi. Jaamoro
jiniigaibaahohallivi mememunamaaiumoro

Moocaanima mihiimaauhi. ⁶ Jaamoco mifitacumoro mijicafutuhi meenegafaño. Jaanoti diito dojicuviro uumiumo iijanojaago.

⁷ Jaamo Tiro cuumiti mufuumo mihifutuuhi Tolemaida cuumivi. Jahi monahabomi Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucuticovovi.

⁸ Jaano sifucuti mihihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivi, Felipe Cristo iiji jibogominaafi iijafaño mijicafutuuhi, sahuse juugahuseti miimiisiici idinomoobo diaconomiobo iijafaño.

⁹ Jaabo Felipe igueenemehejedimo isemema icauhi sano gaigoomiro atajevatimo. Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.

¹⁰ Jaamo mihihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaaminaafi Agabo onoobo Judea jinijeti gaseuhi.

¹¹ Jaabo mihaico emeciboro Pablo niivigai meeheque icuhi. Jaaboro toomeheri ifico itihaiño, ihusene icanoco isisuboro nuuhi: Moocaani Gaija jilli neehi: Jerusalevi judiomi jimeehe abajaabo ofooboco jilli sisiji. Jaamoro siicumiotoco acijimo, nooboro.

¹² Jaanoco muguubumoro Pablo munuui, Jerusalevi ifootiqui.

¹³ Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collihi uuri mataahi, uco mihiidaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguitihi uco isisimoro agaicaaujinoco Aivojibo Jesu momohalliti, nooboro.

¹⁴ Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanogui millu munuucuuhi. Jilliro: Jii, munuui tahi Moocaani Aivojibo jeebi onoobadi diica, noomoro.

¹⁵ Jaanobuunati mihimibaivumoro Jerusalevi mufuui. ¹⁶ Jaamoma saatocho Cesarea cuumiri

iicaumo Cristota gataavuuhi. Jaamofaño bu saafi icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoo. Jaabo iijafaño mihifutumoro gueenene mihicahicauhi siicijetiro Cristoco imiyaavuguubo iicaubo iijafaño.

Pablo Jacoboco Meeçituuhi.

¹⁷ Jaamo Jerusalevi mihifutuudi monahabomi imo imo mihaico gaayiciuhi. ¹⁸ Jaano sifucuti mihaima Pablo fuuhi Jacoboco memeeçitequi. Jahigo tolliro icaumo famoro quillahuto. ¹⁹ Jaamoco Pablo idilluuboro jibuguhi, paryi Moocaani diibo jibogofeenedi judiomì iicatirumofeenevi omooninoco. ²⁰ Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañi, imiruno aivono. Jaarunaaca iiro gaajacuuhi judiomiti sihidì ajashutimo, imiyaavugucuumo famoro Moise atajibaubadi iicaqui ejenaauhicanoco. ²¹ Jaamoro neehicahi ijohova dibeguehicahi paryi judiomì siicumijejaa iicamoco, Moise atajibaunoco mimiyaavegedino. Tolliro bu seme meeheque miqitijitìhi, siino mojeevamaajebadi momoonijitìhi, ijohova neehicahi, noomoro. ²² ¿Milli jaanoco momooniji? Ijoho jinovi agasecuunoco agaajacumoro ñaaivejimo. ²³ Jaanegui jilli mooni: Mihaifaño icamo igueenemehejedimo gaifimi Moocaanico unuucuunoco omoonijimo. ²⁴ Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemì unuubadi amihai ifinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunati inigainoco cidasujimo. Jaanoti famoro gaajajimo iditi miyaano iicatìnoco

ihiiimaahicanoco. Jillĩ ñjoho imihusene Moise tajñbajico edeetavehicanoco gaajajimo. ²⁵ Jaanoti saatoho judiomi iicatimo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro matajñbahi: ñjinitaco ejeecivucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro tñjohoco mahaduudino, bu udusuucimoro amacanisumehejeque muduudino, bu saatohoba ataabavatimo jahisihijedi gaigoomima icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayicimoro Civojaanimo.

²⁶ Jaanegui Pablo diito igueenemehejedimo iicamoco ñciuboro satyuuhi. Jaano sifucuti diitoma ifinoco iimibachumoro fuumo templojafaño ijñbeguequi, ifinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadi ijeeçivonoco ificujinoco.

²⁷ Jaamo sajaguisico imivusutimaacaro judiomi Asia jiniñjete agaseumo atyimeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyaminaaco añaaismoro Pabloco gaayicummo.

²⁸ Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyaminaa, mñhaico mahamusu. Jaani fahigovadi feehicahi imitino jñbogooboro israelmnaahallivi, bu Moise tajñbajihallivi icano. Jaaboro jino saatoho griegomico jija templojafaño sivaabo toojaco imihininiqui, noomoro.

²⁹ Jillĩ neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivi aatyimeumoro: Fine diiboma templojafaño foobo, noomoro.

³⁰ Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saumo jinoomoro. Jaadi

diiboco agaayicimoro templojati sihigovi sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboociumo temploja guhuganoco. ³¹ Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jibogo gaseuhi amocasiminaa aivojibogaago, famooro Jerusale cuumioto añaaunojibogo. ³² Jaanegui ihaivojibo, ihamocasinaama, saatoho ihaivojitoco icano igaiyiciubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyaminaa iicauhigo. Jaamo miyaminaa imiya aivojiboco, bu amocasinaaco icano aatyimeumoro Pabloco aamicuutimo. ³³ Jaanegui imiya aivojibo ifitivuuboro tajibaubo Pabloco civojaminaafiti isisiqui mihiciri jigaiñohiciri. Jaadi dilluubo: ¿Mijoho diibo? ¿Jinejeque moonibo? nooboro. ³⁴ Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadi onoono, bu saatoho siibadi onoono icano. Jaanoco imiya aivojibo guubutibo diito iimaauno toovodi. Jaanegui diibo galluubo esefano civojano iicauhigo. ³⁵ Jaadi toojafaño ifutuudi goovano cuuhuri, isoldaomi Pabloco ihiibimoro satyuhi miyaminaa diiboco agaicaaujiruneguiiha. ³⁶ Jaamo sihidi miyaminaa idojicuti bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro sefano.

Pablo Miyaminaa Imefeenevi Iimaauhi.

³⁷ Jaabo Pabloco toojafaño ijihacucuuneguiiha nuubo ihaivojiboco: Imeguehi ima ihiimaanoco, nooboro.

Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu mijoho gaajahi griego iijico? ³⁸ ¿Nacu mijoho egipciobo diicatihí? ¿Johono safoono aivojitojaago isifiratuuboro cuatro mildimo gaicaauminaaco sicaihigovi asatyuubo diicatihí? nooboro.

39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiominaafi Tarso cuumi, Cilicia jiinijeocuumi obociuumiobo. Jaanegui uco musuufeni miyaminaama iimaaqui, nooboro.

40 Jaanegui ihaivoj#bo Pabloco iimaasuhi. Jaabo cuhut# ujulleeveuboro ihuseri faguubo miyaminaa ill#vequi. Jaadi ill#v#udi iimaaubo hebreo iijiri:

22

1 Caanimi, bu tañahabomi icamo muguubun#ci am#haifeenev# jino ihiimaanoco, nooboro.

2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijiri ihiimaunegui ll#v#umo.

Jaanegui Pablo janaan#ci#i ihiimauboro nuuhi: 3 Uujoho judiom#oobo Tarso cuumi Cilicia jiin#jev# ifivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale cuumiv#. Jaabo uco Gamaliel j#beguehicauhi imino s#cijem#naa taj#bajico. Jisumi am#hai Moocaanico sefano imino mejeec#vobadiro uujoho jeec#vehicahi. 4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu isis#bora satyehicauhi gaifimi, gaigoomi icamoco c#vojafaño diitoco ij#hacuqui. 5 Jaanoco sacerdotem# aivoj#bo, famooro quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluuhi monahabomi judiom#di. Jaanegui uujoho Damasca cuumiv# ufuuboro Cristotaco s#vaujirahi Jerusalev# #daasuno imoon#qui.

*Pablo Imiyaavuguunoco J#beguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)*

6 Jaabo uujoho j#hairi fuunaaca gadi#ba Damascati fiiticuurunaaca imimañobati niquejefañoti uco sefano achiciuno. 7 Jaaneri uujoho baavi aacutuubo guubuui, niquejefañoti uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? noonoro. 8 Jaanegui iimusuui: ¿M#joho #joho, aivoj#bo? nooboro. Jaanegui uco iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, #joho bucasihi, noonoro. 9 Jaaneri uuma ufuumo sihidi igutuui, tolli onoonoco uguubuumoro. Jaarumo m#haiñoobaco atyimeutuhi. 10 Jaanegui uujoho nuuhi: Aivoj#bo, ¿jaanegui milli iicanoco diimeguehi? nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahi ico idiicajinoco ij#beguequi, nooboro. 11 Jaabo uco aachiciuneri tahaalli# jaabatuui. Jaanegui tañahabonim#naa uco tahuseti agaayiciumororo feetuucumororo satyuuhi Damascavi ihifutusuqui.

12 Jaanaa tahi icaubo saafi Anania onoobo sihidi imiyaaveguehicaubo Moise taj#bajico. Jaabediti judiom# Damascavi iicamo famooro imino iimaahicaumo. 13 Jaabo Anania uco emeeci#vaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyime, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyimecuui. 14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadim# Dios ico ficuhi diibo jeeb# iimogobadi iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyimequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano. 15 Jaabo #joho faabohoco d#begueji paryi adaatyimeebere uguubunoco. 16 Jaanegui jisu, ¿collihi gañiivoobo nitisuquimaaitihi? Imino miyaavogoobo, Aivoj#bo Jesu memeri dihimiti

initicafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomi Iicatimoco Ij#bugunoco J#beguehi.

¹⁷ Jaadi Jerusalevi dojicuviro uhuumiudi fuuhi templojafaño Moocanima iimaaqui. Jaabo iimaanaaca gaijafañodi Aivoj#boco atyimeuhi.

¹⁸ Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaleti. Uti #joho onoonoco miyaaveguejitimo, nooboro.

¹⁹ Jaanegui Ihaivoj#boco nuuhi: Diito paryi gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ico imiyaavogomoco civojafaño asatyoooboro ahaamihicaunoco.

²⁰ Jaabadiro Esteba dihiimaaminaafi t#johoco aga#usumi uujoho ujulleecin#boro diiboco agaicaaumofañodi icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo.

²¹ Jaaruuboco Aivoj#bo Jesu uco nuuhi: Difo. Ico galluui tehesino judiomi iicatimojaagovi, nooboro.

Pabloco Amocasiminaa Aivoj#bo Civojaniji.

²² Jaanoco jihachutaro uguubunicumoro sefano nuumo: Diiboco magaicau. Mihimogotihidi diibo iicanoco, noomoro.

²³ Jaamoro sihididi ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovi gavaracuumo, bu baiguijinoco #cimoro gaificihicaumo caamovi icano.

²⁴ Jaanegui ihamocasiminaa aivoj#bo taj#bauhi Pabloco civojafaño isatyequi. Jaaboro saatohoco taj#baubo Pabloco niivigai meeheri ihaamiqui. Jaaneri ij#beguequi collihi diibotidi sihididi miyaminaa añaainoco. ²⁵ Jaaboco ihaamiqui sisiumo. Jaanegui Pablo sahaivoj#bo ifiitino iicauboco nuuhi: ¿Nacu #joho niivigai meeheri

dahaamijirahi romanomiooboco, iticoni milli iicanoco gaajatiboro? nooboro.

²⁶ Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojiboco jibugutuubo. Deesicini omoonijinoco. Jaani romanoobo, nooboro.

²⁷ Jaanegui ihaivojibo Pablovi ifitivuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano ijoho romanoobo? nooboro.

Jaanegui Pablo: Jihi, nuuhi.

²⁸ Jaanegui ihaivojibo nuuhi: Uujoho sihidi jaaduhinicuuhi romanoobo icaqui, nooboro.

Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanoti uujoho romanoobo sahiijitiro fiivuuhi, nooboro.

²⁹ Jaanegui aamitimoro diibediti sihigovi minifutuumo. Jaanoco ihaivojibo romanooboco isisinoco agaajauboro ñhicugucuuhi.

Pablo Judiomi Fagominaa Imefeenevi Icaaubo.

³⁰ Jaanoco sifucuti ihamocasiminaa aivojibo imuguuhi agaajanoco; milliti Pabloditi judiomi ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemi aivojitoco, famooro fagominaaco icano tajibaubo iigaivequi. Jaadi Pabloco ijigaiñohinoco isinaayuuboro satyuhi diito imefeenevi.

23

¹ Jaabo Pablo diito judiomi fagominaaco aatyimeuboro nuuhi: Amihai tayoto, uujoho imino icafihi imino tajeebico esicinimañovi sajeebii Moocaani imefeenevi icahi jisumihachuta, nooboro.

² Jaanegui Anania onoobo sacerdotemi aivojibo tajibauhi Pablo cojiri iicaaboco Pabloco ihaamiqui iijiti. ³ Jaarunaa Pablo

iimusuhi: Moocaani ico aamiji. Hjóho miyamínaa ímefeeneví ímiibobadí difíco omooníhícaaboco. ¿Jaabo nacu toono gíciníhi Moocaani tajííbabafañodí tahímitíco daatyímequí? Jaamoro bu uco mahaamísuhi Moocaani tajííba onootíbadí, nooboro.

⁴ Jaanegui saato ho nuuhi: ¿Tollí aivo híjóho neehi obocíbo Moocaani sacerdotedití? noomoro.

⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatíhi díibo jahí obocíno sacerdote íicanoco. Míro Moocaani Caatíníhaamefaño noonó: Díicuumi aivojíbotí ímitíno díímaajirahana, noonoro, nooboro.

⁶ Jaabo Pablo, díito fagomínaatí saato ho saduceomí íicaumoco, bu saato ho fariseomí íicaumoco ícano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomíooobo guíhirubímí fariseomí íicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo síino ubuheetejínoco míyaaveguehí. Jaaneguí fíne uco mocoovahí toonoco uco midilluquí, nooboro.

⁷ Jaanoco uguubuumoro fariseomí, saduceomí íicamo jenaucasiuhi sanoomíro. Jaamoro íjeevadí dugaavocasíumo ífariseomí ísaduceomítí.

⁸ Míro saduceomí noonícíhi uchuumucuumo buheetecuujítíhi, bu Moocaani toomomínaa chahahí, bu gáíjamí chahahí, noonícíhi. Jaanotí fariseomí fanocoro míyaavogonícíhi. ⁹ Jaadí famooro sefano ocoovadívuunobuunatí saato ho caatínímínaa gáñíívuuhí fariseomíjaagodí íicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaaní ímitíno moonítíhi. Jaabofañodí baacho gáíja íímaahí, Moocaani toomomínaafí baacho íímaahí. Jaaneguí Moocaanímaryo momoonícasídíno, noomoro ¹⁰ sefano jenaucasihícaumo.

Jaaneri ihamocasimínaa aivoj#bo ñ#hicuguuhi Pabloco fahígovatí agallicujirunotí. Jaaboro ihamocasimínaaco taj#baubo diitofeeneti Pabloco #cimoro cívofafaño siino isatyequi.

¹¹ Jaano sifucutí Pablojaa Aivoj#bo Jesu asauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uudití jino Jerusalefaño idiimaabadí tollíro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicauqui Afaj#nicasiuno.

¹² Jaanaa sifucutí sanoodímo judiomí iimaacasiuhi Pabloco igaicauqui. Jaamoro imitíno unuunofañodí nuumo: Mamachujitíhi, mahadujitíhi icano diiboco magaicautínohachuta, noomoro. ¹³ Jaamou tollí unuumo cuarentadímou tollí esamaaiumo. ¹⁴ Jaanobuunatí sacerdotemí aivoj#bojaago, judiomí quillahuto icamojaago ufuumoró diitoco nuumo: M#hai munuucuuhi iimitínofañodí Pabloco magaicautínohachuta mamachujitíhi, noomoro. ¹⁵ Jaaneguí am#hai fagomínaama mofoomoro amocasimínaa aivoj#boco cívohogo midilluto diiboco isívaquí am#hai ímefeeneví, siino imino diiboco midilluquí, noomoro. Jaabo Pablo gaset#bo ímegaro m#hai mihimibaivucuují diiboco magaicauquí, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icívofafa fuubo Pabloco íj#beguequí. ¹⁷ Jaaneguí Pablo saatohotí aivoj#toco ocoovauboro nuuhi: Jaanico sícafefico masatyó imiya aivoj#bojaago siinoco diiboco íj#beguequí, nooboro.

¹⁸ Jaaneguí tosícafefico íhaivoj#bojaa asatyuboro nuuhi: Pablo cívofafañotí uco galluhi

jaani sicafeŋico dijaago sivaqui icova siinoco ijibeguequi, nooboro.

19 Jaanegui ihaivojibo toŋicafeŋico ihuŋeti agaayicuboro sihiŋovi diiboco asatyuuboro dilluui: ¿Milli uco neejirahi? nooboro.

20 Jaanegui isicafeŋi nuuhi: Judiomi esamaaihi ico idilluqui civoŋogo Pabloco satyequi fagominaa imefeenevi. Jaamo jilli ico neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro. 21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidi cuarenta janaaniciivi icamo teemeji Pabloco. Jaamo imitino ononofañodiva machujitimo, adujitimo icano Pabloco agaicaautinohachuta. Jaamo imibaicinicuumo jhohova: Jihhi, Pabloco galluji, eneejinoco ootomomo, nooboro.

22 Jaanegui ihaivojibo isicafeŋico ifitacuuboro nuuhi: Dibeguedino mihaifnoobaco jino uco idibogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadi ihaivojibo coovauhi saatisi aivojitisico. Jaaboro diitisico nuuhi: Mihimibaivusu doscientodimo amocasiminaa baadi efeejimoco, bu setentadimo jeejimiŋi efeejimoco, bu doscientodimo aamiganoma efeejimoco icano Cesarea cuumivi tufucuro ifeequi, nooboro.

24 Jaamoma ihaivojibo galluhi Pabloco jeejiri ifeequi. Imino Pablo tahi ihifetequi aivojibo Felix onoobojaago. 25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jilli onoohaameque:

26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijico galluui jhoho idiimihusene aivojibo idiicaabo Felixjaago.

27 Jaani Pabloco judiomi icivojanimoro diiboco

gaicaaujirahi. Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomima ofooboro diiboco taajasuhi judiomi useti. ²⁸ Jaadi diiboco judiomi fagominaa imegavi satyehinihi jinejeque diibediti ihiimaanoco gaajaqui. ²⁹ Jaarunaa judiomi tajiibajihalliti idilluhicaunoco agaajauboro milli nuutahi: Toonohalliti magaicaaujirunoco, micivojaanijirunoco icano uujoho atyimetihi. ³⁰ Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi dijaago. Tolliro bu jito diibediti ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahi dihimefeenevi diibediti ihiimaaqi. Tahi imino diica, nooboro.

³¹ Jaanegui ihamocasiminaaco ihaivojibo unuubadi fucu satyumo Pabloco Antipatri cuumivi. ³² Jaano sifucuti ihamocasiminaa baadi ufuumo uumiumo dojicuviro icivojajaago. Jaanoti jeejimi ufuumo Pabloma fuuhi.

³³ Jaamo Cesarea cuumivi ifutuudi aivojibo Felix onooboco aciumo Pabloco toohaamema.

³⁴ Jaahaameque emeeciuboro ihaivojibo dilluuhi Pabloco: ¿Cuucaobo ijoho? nooboro. Jaadi gaajaubo Cilicia jinijeoobo iicanoco. ³⁵ Jaanegui nuubo: Jisumi uco idibogonoco guubunicitih. Jaanoti jarihiica iditi ihiimaamo asaadi ijoho onoonoco bu guubuniciji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palaciojafaño, toomominaa diiboco itemequi.

24

Pablo Aivojibo Felix Imefeenevi Iimaahi.

¹ Jaadi sahuse fucuvabuunati Anania onoo bo sacerdotemi aivoj#bo ifutuuhi sanoodimo quillahutoma Cesarea cuumivi. Jaamoma saafi iimaaminaafi Tertulo onoo bo saauhi. Jaamo agaseudi aivoj#bo imefeenevi ujulleecamaaiumoro Pablohallivi imitino iimaumo. ² Jaanaa Pabloco agasesuudi Tertulo onoo bo ticovauhi ihiiamaubo jilli nooboro: Aivoj#bo Felixco, imino aivo #joho aivoj#bo m#haico teemehi. Jaamaño aivo sajeeb# mihicahi imino m#haico ataj#bamaño. ³ Jaanoco fanooro aivo imino magaay#cihi fah#go va #joho aivoj#bo Felix idiimihuseebe idiicanoco. ⁴ Jaabo uuchuvot#bo diicat#qui imeguehi ajashuno #ma ihiiamaanoco. ⁵ M#hai jaani Pabloco magaajacuhi gañuhusuno isiramaaihicanoco. Jaabo fah#govav# judiomico dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomi dugaavominaa aivoj#bo iicamaño. ⁶ Jaamaño templojaco m#hinin#jiruubo. Jaarunaa m#hai diiboco magaay#ciuhi diiboco midilluqui motaj#baji onobadi. ⁷ Jaarunaa amocasiminaa aivoj#bo Lisio onoo bo asauboro sefano dumit#ciuhi m#haiti. ⁸ Jaabo ihamocasiminaa aivoj#bo galluuhi, Pabloditi ihiiamaamoco, dihimefeenevi diibediti ihiiamaaqi. Jaabo eneecauro diiboco dillu. Jaabo #ro gaajahi m#hai monoono miyaano icanoco, nooboro.

⁹ Jaanoco pary# judiom#: Aivo miyaano, neehicauhi. ¹⁰ Jaanegui ihaivoj#bo Felix Pabloco taj#bauhi ihiiamaaqi.

Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihimefeenevi ihiiamaanoco. Ico uujoho gaajahi

siiçijetiro jiiçuumi aivojiĩbo idiicanoco. ¹¹ Jaabo eneechicau bu iĩro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevĩ Moocaanico imequi asaahiniĩbo agasehininotĩ fahuseecĩ motihaitĩ mifucucĩ idĩno fucuvano iicanoco. ¹² Jaaruubo uujoho ejenaauubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucuumifeenevĩ buhigueeje icano ñaãsuuboro ofoonoco atyimetimo. ¹³ Jaamo jino uuditĩ iimaano miyaano icatino. ¹⁴ Jaanotĩ naha miyaano uujoho tadimihaĩ Caani Moocaani iicaaboco jeeçivehicahĩ bohono jiĩhaĩ onoobadĩ. Jaanoco oono diito dugaacumĩnaa neehicahĩ. Jaarunaa jillĩ uujoho Moocaani iimaamĩnaa aamenefaño, bu Moocaani tajiĩbano aamenefaño iicanoco miyaaveguehĩ. ¹⁵ Jaabo uujoho tollĩro Moocaanico miyaaveguehĩ diitobadĩro. Jaabo teemehĩ paryĩ uchuumucumo iimifimo, bu iimitifimo icano ubuheetejinoco. ¹⁶ Jaamaño uujoho quehecuno tajeebĩco ficuhicahĩ Moocaani imefeenevĩ, bu miyaminaa imefeenevĩ icano imino icaqui.

¹⁷ Jaabo uujoho siicumijerĩ iigooboro efeehicadĩ taacuumijaago saahinĩhĩ judiomĩco nihibamĩco acĩqui, Moocaanidĩ jeeçivoco ficuquĩ icano. ¹⁸ Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomĩ Asia jiĩnjetĩ asaaumo uco templojafaño atyimeuhĩ tafico iimibachuuboco. Jaaruubo miyaminaama sihidiĩ igaivuutiĩhĩ, ñaãsuuboro icautiĩhĩ icano. ¹⁹ ¿Jaamo judiomĩ Asia jiĩnjeoto collĩhĩ saatiĩhĩ jinoovĩ dihimifeenevĩ ihiimaavamo uuditĩ imitino iicanoco eesiçinihachiĩji? ²⁰ Jaanotĩ jito

asaamoco dillu ¿Naa milli judiomi fagominaa imefeenevi iicahinisumi uco gaajacinimo imitino iicanoco? ²¹ Ivi idinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midilluhi jaachiiji, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.

²² Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutiibo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasiminaa aivojiiibo Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.

²³ Jaaboro Felix saafi aivojiiiboco galluui Pabloco palaciojafaño ijihacuqui. Jaaruubo civojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavominaa diiboco meecitehicauhi diiboco siinoco ihaciqui.

²⁴ Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomiogo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro Pabloco cuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco ijiiibogonoco iguubuuqui. ²⁵ Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu moficoro miguiinoninoti, bu ufucu Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiiibuguunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ico siino cuhuvaji? nuubo.

²⁶ Jaadi Felix esamaaihicauhi: Fine Pablo uco nihibamico acijiibo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuhuvahicaubo diiboma ihimaaqui. ²⁷ Jaadi mificabaci afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojiiibo Porcio Festo onoobo. Jaanogui Felix judiomima imino iicaqui Pabloco civojafañoro ficuubo iinusutiiboro.

25

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

¹ Jaabo Festo mifucuci, safucu idino aivojiboti icacuudi fuubo Cesareati Jerusalevi. ² Jahigo sacerdotemi aivojito judiom obocifimo iicamo, Pablohallivi imitino iimaauomo. ³ Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi, ifurumo Pabloco jiihaivi igaicaausuqui. ⁴ Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafaño icahi. Tolliro uujoho goovano feeji tahigo. ⁵ Jaanegui amihai aivojito uuma Cesareavi feeji diibediti imitino iicahicanoco ihiimaauqui. Miyaano diibo imitino iicahicahachiji, nooboro.

⁶ Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucuva ticovoviro fine icacuui. Jaadi siino Cesareavi uumiubo. Jaano sifucuti ihaivoji icagahallivi acasivuuboro Pabloco cuhuvaubo. ⁷ Jaabo Pablo agaseudi, Jerusaleti asaauomo judiom diibojaa igaiuvuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadijere aivo imitino Pabloditi. Jaarunoco inisuurunofaño miyaano icautino. ⁸ Jaanegui Pablo ihallivi iimaauuhi: Uujoho judiomiditi, templojaditi, bu romanomi aivojibo Cesarditi icano imitino iimaatatihi, nooboro.

⁹ Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomima imino iicanoco iimuguuboro: ¿Naa dimeguehi Jerusalevi ofoonoco ico uujoho tahi dilluqui? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovi aivojibo Cesar onoobo tajibamañeri icahi imino uco idilluqui iiro imino gaajacuhi imitino judiomiti ihiimaatinoco. ¹¹ Jaanoti miyaano

imitino omoonihachijji jaafa uco magaiçaaau. Jaanoti sicañaoooco ihiiamaahicahachijji diito usefaño mihaiñooba uco acijitihi. Jaanegui imeguehi romanomi aivojibo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.

¹² Jaanegui toonobuunati Festo ifajiniiminaama ihiiamauboro Pabloco nuuhi: Ico romanomi aivojibo imefeenevi idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomi aivojibojaago ijoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojibo Agripa Onoobo Imefeenevi Icauhi.

¹³ Jaanobuunati aivojibo Agripa onoobo Berenice onoogoma ifutuhi Cesareavi Festoco abaatumisi. ¹⁴ Jaamisi tahi gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo Pabloditi ijibuguboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix civojafaño ificuhinibo. ¹⁵ Jaabohallivi sacerdotemi aivojito, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imitino imooniqui Jerusalevi uujoho iicahinisumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco. ¹⁶ Jaanegui uujoho nuuhi: Mihai romanomi mejeevamaaitihi ticovono miyaminaafico magaiçaaunoco. Iticoni diiboco diibohallivi imitino ihiiamaano imefeene ifihallivi ihiiamaqui, mificuutinohachuta, nooboro. ¹⁷ Jaanegui diito jimañovi asaahinisumi uujoho guenenene icatibo sifucuti tatyajibamañoti cuuhuvauhi diibo Pabloco. ¹⁸ Jaabediti diito iimaano aivo iimitinoco nuutihi uujoho esamaaiubadi icautino. ¹⁹ Idinocoro diibediti neehicaumo jilli diito iima ijitiro, bu tolliro Jesu uchuumuboco Pablo buheebe eneehicaunotiro icano. ²⁰ Jaanoco, uujoho milli fine mooniji,

onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevi diimeguehi ofoonoco, tahi ico idilluqui? nooboro. ²¹ Jaarunaa Pablo imuguuhi aivoj#bo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui uujoho diiboco civojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago galluuqui? nooboro.

²² Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tolliro diiboco uguubuunicinoco imeguehi, nooboro.

Jaanegui Festo ihiimusuboro nuuhi: Civoযোগে diiboco jei guubuunici, nooboro.

²³ Jaano sifucuti Agripa, Berenice icamisi ataj#bafimañovi aivo sihidí jeevano #futumisi miyaminaa diitisico iimuunofeenedi. Jaamisima saumo amocasiminaa aivojito, bu tuucuumio bocifimo icano. Jaanobuunati Festo Pabloco cuuhuvauhi. ²⁴ Jaaboro Festo nuuhi: Aivoj#bo Agripa, famooro jino mi#haima mihicamo, memeci jaanico. Jaaniditi sihidí judiomí Jerusalevi, bu Cesareavi icano uuma iimaahinihi. Jaafa guijeevebe, sefano noomoro. ²⁵ Jaarunaa uudi jinejebaco imitino moonihicat#bo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehin#bo aivoj#bo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluuji. ²⁶ Jaarunaa chahano diibo aivoj#bojaago acaatinijiruno diibohallivi. Jaanegui tahaivoj#bo, Agripa, di#imefeenevi diiboco sivahi. Jaabo #joho diiboco idilluudi fine diibohallivi iicanoco caatiniji. ²⁷ Mi#ro uudi imitino civojaminaafico agalluuno aivoj#bojaago milli diibediti icanoco j#bogat#bo, nooboro.

26

Pablo Aivoj#bo Agripa Imefeenevi Iimaauhi.

¹ Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: H#ro diimaa, nooboro.

Jaanegui Pablo ihuseque aga#iiy#i#uboro ticovauhi jilli iimaaubo: ² Aivoj#bo Agripa aivo imo imo icahi di#imefeenevi tafihallivi ihiimaaboro j#beguequi famooro judiom# uuditi ihiimaahicanoco. ³ Fanoocoro #joho imino gaajahi pary# judiom# jeevamaajeque, tolliro fanooro mihiimaanicinoco icano. Jaanegui ico dilluhi uco guubun#i#qui s#icuno.

⁴ M#iro famooro judiom# uco seemenetiro gaajauhi. Iticoni taacuumivi iicahicaunoco, bu Jerusalevi iicahicaunoco icano. ⁵ Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachii#i# im#id#iusumi fariseobadi iicaunoco j#bogomo. Jaamo m#hai fariseom# mihicamo Moocaanico saatoho janaan#i# aivo imino mejeecivon#i#hi. ⁶ Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohimegaotoco Moocaani unuubadi. Jinhalliti jino uco s#ivamo ihaam#qui. ⁷ Jaama#o m#iro Israel cuumino fahuseeci mot#haiti miicuumi#i# icano iicamo. Toono imiyaavejinoco ootomomo Moocaanico jeeceiveh#i# cuujehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohalliti uuditi judiom# jisumi imitino iimaahi. ⁸ H#joho aivoj#bo Agripa, #nacu am#hai judiom# mimiyaavogot#hi Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Idaasuno Omoonihicaunoco J#buguhi.

⁹ Miiro uujoho iticoni imino moonihi nooboro Jesu Nazareoobo momohalliti sihidi imitino miyaminaaco moonihicauhi. ¹⁰ Jilli uujoho moonihicauhi Jerusalevi, sacerdotemi aivojito iijiti civojafaño ficuhicauhi sihidi Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodi uujoho icahicauhi. ¹¹ Jaaboro Cristotaco sihidi aamihicauhi paryi sinagogajanofaño, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidi isifiratooboro diitoco bucasihicauhi fahigova jinijenedi.

*Pablo Siino J#beguehi Cristoco Agaayiciunoco.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)*

¹² Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavi sacerdotemi aivojito iijico uco aaciumoro agalluuneguiha. ¹³ Jaabo aivoj#bo Agripa, uujoho j#hairi fuunaaca gadi#ba niquejefañoti uco sefano achicuno sano uuma ufuumoma, nihiba aachicino janaanici icano sefano namecuno. ¹⁴ Jaaneri famooro baavi mahaifuuhi. Jaanobuunati niquejefañoti guubuuhi uco hebreo iijiri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? Hiro difico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadi iicanoco imogot#boro iinoro fega# nijequeque itivadiivooboro iicanicibadi, unuunoco. ¹⁵ Jaanegui uujoho nuuhi: ¿M#joho #joho, aivoj#bo? nooboro. Jaanegui Aivoj#bo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco #joho uco bucasihi. ¹⁶ Jisumiro ga#iivo. Toonegui #vi uujoho buhugaavehi uco deeci#equi

fanoocoro uuditì adaatyimecunoco, tolliro adaatyimejinoco icano d̄ibeguequi. ¹⁷ Jaabo ico uujoho taajasuji judiomì usetì, bu judiomì iicatìmo usetì icano. Jaamojaago ico galluhi jisumi diito aall̄noco faayìcisiqui. ¹⁸ Jaamo imitino icacutìmo iicaqui cìvonoguiinodì igotìmo seseehì iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayìcìmo imitico buusuji Moocaani iciumofeenevi iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

¹⁹ Jaanegui, aivoj̄ibo Agripa, uujoho niquejetei gaijafaño aatyimeunoco miyaavuguuhi. ²⁰ Jaaboro j̄ibeguehicauhi iticonì Damasca cuumivi. Jaadi j̄ibeguehicauhi Jerusale cuumivi, bu fahìgova Judea j̄iin̄jevi icano, bu tolliro judiomì iicatìmoco icano. Jaamo famoocoro j̄ibeguehicauhi iimitico ejeevesumoro Moocaanijaagoviro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodì ihifusuqui. ²¹ Jinohallitì judiomì uco templojafaño agaayìciumoro gaicaaujirahi. ²² Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino j̄ibeguehi paryì miyaminaaco obocifitìmoco, obocifimoco icano. Jaanoco tolliro fahij̄ivaro j̄ibeguehicahi siibadi j̄ibogot̄ibo Moocaani iimaaminaa, bu Moise icamo jillì iicajino unuubadi. ²³ Cristoditi nuumo Cristo asaadi idaasuno icajiibo. Jaadi chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco iticon̄ibo. Jaanoco jillì j̄ibuguubo mataajajinoco judiomìdi, bu tolliro judiomì iicatìmedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayicinoco.

²⁴ Jilli Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fine ijoho jilli deegavehi. Toono sihidi agaa-jano ico jeegavusuhi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotih. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi. ²⁶ Jaani jino aivojibo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo imefeenevi ñhicugotiboro iimaahi. Jaanoco diibo tolliro gaajahi fanooro toovono iicatinoco.

²⁷ Jaanegui aivojibo Agripa ico dilluuh: ¿Naa Moocaani iimaaminaa unuunoco miyaaveguehi? Fine miyaaveguehi, nuubo.

²⁸ Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Milli nacu ajashuno idiimaaneri uco fine miyaavugusuj? nooboro.

²⁹ Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluuh, sihidi ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo iiro icatino, paryi jaachiji jino uco uguubuunimo, bu tolliro uubadi iicaqui. Jaarumo jilli uubadi jigaiñehiri sisicinitimo iicaqui, nooboro.

³⁰ Jilli Pablo unuunobuunati aivojibo Agripa, bu aivojibo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro ³¹ fuumo sihigovi. Jaamoro toonoti sanoomiro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaani imitino moonhicatibo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Milliti bu micivojanijirahi? noomoro.

³² Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fine misi-naayujirahi jaanico inoro romano aivojibo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutiruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

¹ Jaadi mihaico Italia jinijevi igalluqui aciumo Pablo saatoho civojaminaa iicamoco saafi aivojibo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadio amocasiminaa Augusto onoomo amocasiminaa aivojibo iicaubo. ² Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia cuuminoco muuaijiniri iicamicujeque emecituugari. Tolliro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia jinijeoobo mihaima fuuhi. ³ Jaano sesevedi Sidon onomicuvi mihifutuhi. Jaamañovi Julio Pabloco imino omoonuboro galluui inahaboniminaaco imeecitequi diiboco sinehejeti ihaciqui. ⁴ Jaadi tomituti mufuumo Chipre onochugaico mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidi guibuhuba mihaico sihigoviro asatyuneri. ⁵ Jaadi Cilicia jinijeque, bu Panfilia jinijeque icano mafatyumoro mihifutuuhi Mira unuucuumivi, Licia jinijevi.

⁶ Jahigo amocasiminaa aivojibo Alejandria meenegaco atyimeuhi Italia jinijevi ufuugaco. Jaaboro mihaico togafaño jicafutusuubo mefeequi. ⁷ Jaadi guiraafucuva mihiguunobuunati sihidi jeevanoti mihifutuuhi Gnido cuumi onegueehivi. Jaanaa guibuhuba sihidi iicaunegui sihigodi mufuumo Salmon onocuumi onegueehidi, Creta onochugaihahidi mafatyuhi. ⁸ Jaarunaa sihidi jeevaneri mufuumo mihifutuuhi Imimicu onomicuvi Lasea cuumi fiitino.

⁹ Jaamo gueenene tahi mihicaumaño ñihicucuuno muuairi mufuujino jiniija

guibuhubama iicacuujino ifiticuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajiniuboro nuuhi: ¹⁰ Amihaico gaifiimico neehi: Nihicuno aivo sihidi jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidi sineheje gañicafeteji, jaabadiro saatoho miyaminaa ifino gañicafeteji icano, nooboro.

¹¹ Jaarunoco Pabloco ihamocasiminaa aivojibo miyaavugutihi. Jaaboro imeenega abajaabo, toga ticuvusuminaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi. ¹² Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatimicu jinijadihivi. Jaanegui masigo mufuucuqui jinooti Creta jinijevi Fenice micuvi mihifetequi, noomoro. Tomañoti noreste, sureste icahigo ifuvusuhicauneguiha, tomicuvi jinijaco mafatyequi.

Sihidi Guibuhuba Muuaifeenevi.

¹³ Jaadi guibuhuba sicuiba surjaagoti iguibunegui: Imino fine mefeeji, noomoro mufuuhi Creta chugai fiitnodi. ¹⁴ Jaanobuunati gueenejisunoti momeenegahallivi sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onooguibuhuba. ¹⁵ Jaano sefano guibuhuba mihaico agaayicinoro igusuutinegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mihaico iguibuhuba sihigoviro satyucuuhi. ¹⁶ Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai bujinaagodi iguibuhuba sefano achahauhigodi. Jaamoro sihidi jeevanoti imidi meenegaco imino mudujeniuhi iguiraagati. ¹⁷ Jaadi ihajashugaco caamo iguiraagajinibaavi duujeniumo. Jaamoro iguiraagaco sisiumo gaibaineri ifaaga agallivujiruneguiha. Jaamoro muuaifaño

jiinigaibaaho Sirte onoobaahohallivi ifigatyujirunoco ñihicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihigoviro diitoco isatyequi. ¹⁸ Jaano sifucuti guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafaño onoco gaifificiūmo muuaifaño. ¹⁹ Jaano sifucuti bu famooro siino magaiificiūhi togaonehejeque muuaifaño. ²⁰ Jaamo fiiva fucuva mahatyimehicautihi nihibaco meeciri icanoco sihidi guibuhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitihine, munuui.

²¹ Jaamo guenene amachucutinegui Pablo diitofeenevi ujulleveuboro nuuhi: Imino uujoho eneehininoco muguubuhiniruva Creta chugaivi masaajitirahi. Jaarunaa masaamaño idaasuno mihicahi monehejeque magaiificihi. ²² Jaarunaa ñihicugotimo quehecuno mihica. Saatohobati miguijevejitihidi gaaro meenega fimaveji. ²³ Jaanoco uujoho gaajacih Moocaanico ejeecivehicaabofaño di uujoho icamaño. Jaabo itoomominaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi: ²⁴ Pablo diguetejirahana, romano aivojibo imefeenevi dihfeteji. Tolliro difaño di ñri Moocaani taajasuji famooro ñma meenegafaño iicamoco, nooboro. ²⁵ Jaanegui quehecuno mihica ñihicugotimo. Uco Moocaani itoomominaafifaño di onobadi iicajinoco miyaaveguehi. ²⁶ Jaarunaa mihaico sachugaivi gaññino guibuhuba, nooboro.

²⁷ Jaadi mijaguisichachuta mihigucuudi Adria muuaivi mihifutuuhi. Jaamañovi sihigovi agaño no, sihigovi agaño no fuuhi. Jaanaa toga dudicamaajeminaa fucufeenevi

gaajacuuhi jiiñjete ifitivuunoco. ²⁸ Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. Jaano janaanici siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. ²⁹ Jaanegui guisihallivi imeenegaco agañijirunoco iiguimoro igueenemehejedino obocinonoco toga dojicuogati udujenimoro imuuaiñaño gaññumo sihi footiga iicaqui. Jaamoro tuumumo isesevequi. ³⁰ Jaamoro toga dudicamaajeminaa togati itaajaqui moonuhi ihajashugaco togati imuuaiñaño iiniitusumoro isivi ifeequi. Jaamoro ibocisutaco niitusumobadi nijequeogati moonumo abañisumo. ³¹ Jaanegui Pablo ihamocasiminaa aivojiboco nuuhi: Diito meenegati ofoohachijji amñhai mataajajitih, nooboro.

³² Jaanegui ihamocasiminaa ihajashuga sisitaaco iquitumoro togaco muuaifaña gaññuhi.

³³ Jaadi Pablo cuujetavi diitoco nuuhi: Aivo guenene mijaguisici micigacutih, bu mamachucutih icano. ³⁴ Jaanegui amñhaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Mñro saatohoba mñli icacujitih, nooboro ³⁵ Pablo maahuco agaayicuboro Moocanima iimaauhi diito imefeenevi. Jaadi toonoco iquisicuuboro machuubo, ³⁶ bu tolliro famoro amachumoro imo imo minifutuuhi. ³⁷ Jaamo mñhai meenegañañ mihicauhi doscientas setenta y seisdimo miyaminaa. ³⁸ Jaadi machuta iicaunoco muuaifaña gaññumo imeenegata ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaña.

³⁹ Jaanaa eseseveudi toga dudicamaajeminaa gaajautimo comañoo jinijerihacho mihicaunoco. Jaadi ifadicaico atymeumo. Jaamañovi jiniigaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño macañaveji, nuumo. ⁴⁰ Jaadi imeenega duujeneque quitumo. Jaaneri ibocisutano muuaifañoro fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco iticivusuqui. Jaamoro imegogaachehuco guibuhuba naagonovi miniiyuumo. Jaaneri fiitivuga jiniigaibaahojagovi. ⁴¹ Jaadi ifutumo samaño fahigovaciti sefano cucuumañovi. Jaaneri jiniigaibaahohallivi nijequeoga figatyuhi cuhufono. Jaaneri dojicuoga gatahunamaaiuhi sefano tyuucai icauneri. ⁴² Jaanegui ihamocasiminaa gaisiraicujirahi icivojaminaaco isimoro ataajajiruneguiha. ⁴³ Jaarunaa diito aivojibo Pabloco itaajasuqui milli moonisuutihi. Jaaboro iisico agaajamoco iticoni tajibaubo muuaifaño acasiniivomoro ijnija iisiqui. ⁴⁴ Jaadi saatoho agaajatimoco tajibaubo cubujeneri, bu imeenega udujavanamaaiubujeneri ifeequi. Jaaneri famooro ataajamoro jinijevi ifutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaivi Icauhi.

¹ Jaamo famooro mataajacuudi tuchugai Malta onoochugai iicanoco magaajacuhi. ² Jaamo toojinijeoto imino mahaico gaayicuhi. Jaamoro sihidi niija sicura icaneri mihichicauneguiha cijigaico mahaidi ebasumo. Jaamoro mahaico famoocoro feemesumo. ³ Jaanaa Pablo icuhi

cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro ciijigaifaño cabicuubo. Jaanaaca toono aiguucuri toonoti jiiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihuseti eheedumañoviro guenenene feetuciniubo.

⁴ Jaanoco tuchugai miyaminaa atyimeuhi ijiinimo Pablo useti efeeduciniunoco. Jaamoro ihiimaacasiunoro nuumo: Miyaano jahi jaani gaicaauminaafi. Jaamaño muuaifaño ifiimaavonoti ataajacuruuboco Moocaani imucugai icasujitahi, noomoro.

⁵ Jaaboco Pablo ciijigaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro milli icautahi. ⁶ Jaarunaa famooro esiciniunoco: Fine ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo guenenene ihesicinicuuruhi milli iicacutinegui boobaniunoco ihesamaaque. Jaamoro Pabloti nuumo: Fine diibo saafi dios, noomoro.

⁷ Jaano fiitino tuchugai aivojiiibo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo mihaico imino gaayiciuhi mifucuci, safucu icano ticovovi imino mihaico ficuubo. ⁸ Jaabo Publio caani iguihuvaubo icigaiijefaño icauhi. Jaabo sihidii guihuvari, fatiiciri icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecituuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro diibohallivi ihuseque ficuubo. Jaaneri tsumiro buheeteubo. ⁹ Jaanobuunati tolliro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui. ¹⁰ Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mihaico imino jeecivuuhi. Jaadi bohoga meenegafaño mijicafutuudi aciuunoco mihaico sihidii duvirucuco.

Pablo Ifetehi Roma Cuumivi.

11 Jaanobuunati minihibaci, sanihiba icanoti tuchugaiti meenegari mufuuhi jinijaco tuchugaivi afatyugari. Jaagau Alejandria jinije meenega. Jaagahallivi eetavocinimo jihovo diosmi Casto onoobo, Polu onoobo icamisi ijimi. 12 Jaagari mufuumo mihifutuuhi Siracusa onoomicuvi. Jaamañovi mifucuci, safucu idino mihicauhi. 13 Toonoti mufuuhi Italiajini fiitino. Jaadi mihifutuhi Regio cuumivi. Jaano sifucuti guibhuba saauhi surjaagoti. Jaano sifucuti mihifutuhi Puteoli cuumivi. 14 Jaamañovi mahatyimeuhi Cristotaco. Jaamo mihaico gaijuhi diitoma mihicaqui sajaguisi ticovovi. Jaadi mufuuhi Roma cuumivi. 15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mihai tah mufuunoco. Jaamoro saaumo mihaico ootomovaumo. Jaamovi macabivuuhi jiihaivi, Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovi. Jaamoco Pablo aatyimeuboro Moocanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo. 16 Jaadi Romavi mihifutuudi ihamocasiminaa aivojibo icivojaminaaco aciuhi Roma civojaminaa toomominaa aivojiboco. Jaanoti Pabloco ijeevadi ficuumo saafi amocasiminaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavi Ijibogono.

17 Jaabo Pablo mifucuci, safucu idino iicauno nijequeti cuhuvaubo Romari iicaumo judiom aivojitoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi: Tañahabomi, uujoho judiomiditi milli iimaatihi, tolliro motadimi jeevamaajediti milli iimaatirahi icano. Jaarunaaca Jerusalevi

uco romano civojafaño ficuumo. ¹⁸ Jaadi uco idilluumo uuvi imitico atyimeutih: Jaamoro ¿milliti bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo. ¹⁹ Jaarunaa judiom sihidi uuditi imitino ihiimaaneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojibo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumiminaahallivi, ¿milli nootih? ²⁰ Jaanegui amiihaico cuuhuvahi amiihaico aatyimeebere iimaqui. Jaano israelmi imiyaavogobadi uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyimehi jigaiñeri sisiciniboco, nooboro.

²¹ Jaanegui nuumo: Miihai aamebaco magaayicitih Judea jiiñijeti iditi iimaanoco. Tolliro saato hoba monahabomi judiom tahigoti agaserumo imitino idiicanoco miihaico jibogotih. ²² Jaanegui mihimeguehi joho edeesamaañoco magaajanoco. Toono bohono iijiti fahigovavi imitino ihiimaahicanoti muguubuhicanoti, noomoro.

²³ Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidi miyaminaa gaseuhi Pablo iicaujafaño. Jaamoco fucurotiro Moocaani aivoji iijiti jibogoobo suufeniuh iijicuuvi. Jaabo Moise tajibafañodi, bu Moocaani iimaaminaa aamenefañodi Jesuditi jibeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.

²⁴ Jaanoco saato ho miyaavuguhi, jaarunaa saato ho miyaavugutih icano. ²⁵ Jaamaño sabadiro ihesamaaje iicautimaño Pabloditi fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimico Moocaani Gaija nuuhi ihiimaaminaafi Isiaifeenedi. Jilli nooboro:

²⁶ Foobo tomiyaminaaco dinoo: Amiihai fine muguubuji. Jaarunoco magaajajitih.

Fine bu mahatyimeji. Jaarunoco mehesicinijitihí. ²⁷ Amíhai jeebí cuhufono iminifotomaño, imitino muguubumo. Amíhai aallíno mihicicinihi. Jaaneri amíhai aallíneri aatyimetimo mihicaji. Bu amíhai nohojiri guubutimo mihicaqui. Bu jaamo amíhai jeebíri gaajatimo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujohe ubuheesujiruneguiha, nooboro. nuubo.

²⁸ Jaanegui amíhai magaaja, jisumitiro Moocaani taajasu jibogoco judiomí iicatimediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

²⁹ Jilí Pablo unuunoco uguubumoro toonotí fumo sanoomíro jenaaucasimoro.*

³⁰ Jaanobuuna Pablo icauhi mificabaci ticovoví sita iijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahí diiboco imeecitomoco imino gaayicihicaubo toojafaño.

³¹ Jaaboro ñihicugotíbo jibeguehicaubo Moocaani aivojé iijico. Tollíro Aivojébo Jesucristodití jibeguehicaubo. Jaaruuboco míhaiñooba Pabloco millí neehicautíhi.

---

* **28:29** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

Moocaani iijj
New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30